

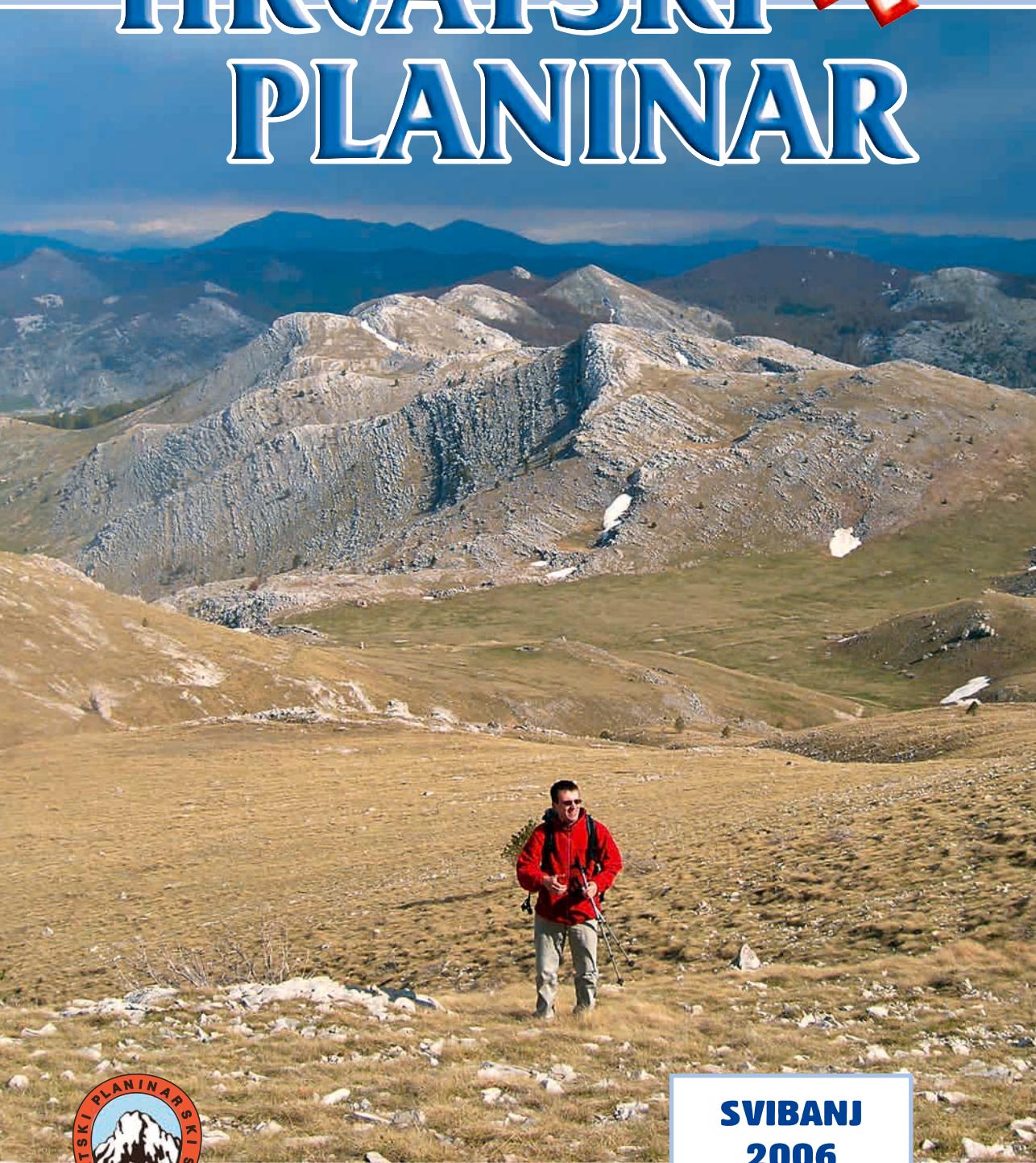
GODIŠTE

98

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

SVIBANJ

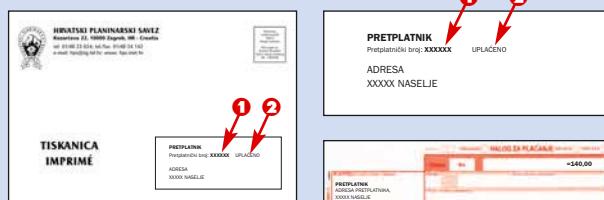
2006

5

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PREPLATA za 2006. godinu iznosi **140 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.

VAŠ PREPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je naličljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u Hrvatskom planinarskom savezu (2).

NOVI PREPLATNICI, odnosno zainteresirani za primanje časopisa, trebaju se pismom, telefonom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna (+ poštara).

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. Svi se primljeni materijali na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketu, ali ne unutar Wordovih dokumenata!).

STAVOVI i mišljenja izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim oglašivačima na zahtjev.

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@inet.hr
<http://hps.inet.hr>

UREDNIŠTVO

e-mail adrese za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@vip.hr
hrvatski.planinar@gmail.com

GLAVNI I OGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@vip.hr
mob.: 091/51-41-740
tel./fax: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
Željka Kasapović
Zdenko Kristijan
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
Željko Poljak
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Markiranje Dinare

162

Antelao u Dolomitima

173

Pokljuške planine

179

Planinarski štapovi

184

Godište
Volume**98**Broj
Number**5****Svibanj - May 2006**TEMA BROJA
Dinara

SADRŽAJ

Tako smo markirali Dinaru	162
Tomislav Pavlin	
Dinarska zima	168
Nikola Gojević	
Zašto volim planinu.....	170
Mirko Belavić	
Sunce nad Antelaoom, kraljem Dolomita	173
Adrian Horvat	
Pokljuške planine	179
Damir Bajs	
Planinarski štapovi	184
Dario Švajda	
Šetnja pjegavog daždevnjaka	186
Jasna Žagar	
Zgode i nezgode s planinarskih putovanja	188
Vanja Radovanović	
Planinarske kuće.....	192
Pisma čitatelja	195
Planinarski putovi	196
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: prof. Mirko Belavić	197
Vijesti	198
Kalendar akcija	200

SLIKA NA NASLOVNICI
Na usponu prema vrhu Dinare

foto: Alan Čaplar

Tako smo markirali Dinaru

Tomislav Pavlin, Zagreb

Dinaru, najvišu hrvatsku planinu, malo se posjećivalo prije Domovinskoga rata. Je li to bilo zbog zapuštene planinarske kuće na Brezovcu, dugih i slabo označenih prilaznih putova ili nekih drugih razloga, teško je reći. Išlo se uglavnom iz Podinarja, ponekad iz Knina, preko Guga ili Vrpolja, a možda je najbolji i najljepši prilaz bio s bosanske strane, iz Bosanskoga Grahova, preko Risovca. Markacije su bile loše održavane pa bi u traženju puta katkad pomogli domaći planinari.

Ljeti je na prostranim visoravnima Risovca, Brezovca i Dulera bilo živo, jer su ondje bila na ispaši brojna stada ovaca. Dolazak kamiona po janjad bila je dobrodošla pomoć planinarama jer se tako skraćivao dug prilaz slabo održavanim cestom iz Knina preko Guga i Suvog polja.

Iako su zbivanja iz prošlog Domovinskog rata ostavila traga, nije se dugo čekalo da planinari nakon oslobođenja ponovno krenu pohoditi Dinaru. No, povratak na Dinaru nije bio

tako jednostavan. Dinara je postala granično područje novoutemljenih država, a na nekim dijelovima planine bilo je i ratnih ostataka, pa je sigurnost kretanja bila upitna. Jedini planinarski objekt na cijeloj planini, kuća na Brezovcu, bila je zapuštena, opustošena i neprikladna za prihvat planinara. Kretanje u graničnom području nije bilo ugodno jer se ilegalno prelazilo granicu, pa je za planinarenje trebalo pribaviti i dozvolu policije.

Uz suradnju i pomoć domaćih ljudi, posebno lovaca, prionulo se obnovi planinarskih putova i planinarske kuće na Brezovcu. U proljeće 1997. Komisija za planinarske puteve HPS-a dobila je dozvolu za dolazak na Dinaru, a domaći planinari i njihovi sumještani s veseljem su prihvatali našu zamisao da se obnove planinarski putovi na Dinari. Navečer 17. svibnja 1997. krenuli smo Rudi Hahn i ja noćnim vlakom u Knin, a ujutro smo imali dogovoren susret s Milanom Sunkom iz Splita. S njim,

TOMISLAV PAVLIN

S jedne od markacijskih akcija na Dinari

Na Badnju

još jednim splitskim markacistom i časnikom Hrvatske vojske krenuli smo terenskim vozilom prema Brezovcu. Nažalost, izgubili smo dosta vremena jer se na vojnom poligonu ispod Badnja održavala vojna vježba, a ostali smo i bez prijevoza jer se časnik HV-a vozilom hitno morao vratiti u Knin.

Vjerojatno ne bismo stigli na vrh da nam nije pomogao jedan od domaćih ljudi, Lola, koji nas je odvezao do Brezovca, pa iznad Dulera, gotovo do Samara. Na Brezovcu pridružio nam se još jedan od domaćih, Žare. Tako smo nadoknadiли vrijeme, ali smo i dalje imali nevolja jer markacijama nije bilo ni traga, vršni greben bio je pred nama, a nitko od nas nije bio siguran kuda treba ići. Na prijedlog najiskusnijeg od nas, Milana Sunka, krenuli smo izravno prema vršnom grebenu. Pokazalo se da smo ipak krenuli suviše ulijevo, pa smo se na klekovinom obrasлом grebenu, već umorni, morali probijati do dobro vidljivog trigonometrijskog stupa na vrhu. Do vrha nam je tada trebalo skoro 5 sati hoda. Ljepotu vidika s vrha umanjio je dojam koji je stvarala razbacana vojna oprema.

Povratak na Brezovac bio je lakši, jer je Milan sada lakše pronalazio put. Putem smo ostavili poneku oznaku za pomoć pri drugom dolasku, a kasni dolazak na Brezovac požurio nas je da Lolinim terencem lošim kolnim putom krenemo u Knin. Rastali smo se sa Žareom,

koji je ostao na Brezovcu, pozivajući nas da se vratimo i napravimo nešto da planinari ponovo počnu dolaziti na Dinaru. Kasno navečer došli smo u Knin, sretni što smo uspjeli sačuvati glave od stalnog poskakivanja terenca, koji je Lola majstorski vozio preko silnih rupetina i kvrga.

Ponovno smo došli tjedan dana poslije, predvodeći grupu od 50-ak zagrebačkih planinara. Ujedno smo testirali dokle se može prići autobusom. Vozač je imao mnogo poteškoća zbog loše ceste, ali je uspio stići do Suvog polja. Odatle pa preko Brezovca do vrha i natrag trebalo nam je nepunih osam sati hodnje. Bio je to prvi veći pohod na Dinaru i priprema za velik pohod koji se trebao održati sljedeće 1998. godine prigodom Dana hrvatskih planinara.

Prije toga pohoda trebalo je pročistiti i premarkirati puteve od Glavaša do vrha Dinare i do planinarske kuće na Brezovcu. Na tome mjestu bila je predviđena prigodna svečanost povodom Dana hrvatskih planinara, a za dalje je bio predviđen prijevoz vojnim kamionima do Guga.

Rano ujutro, 11. svibnja 1998., stigli smo u Knin, dobro opremljeni markacičkim priborom, hransom i pićem. U Kninu je već bilo dogovorenog sve potrebno u vezi s našim prijevozom i noćenjem, a Rudiju i meni pridružili su se Jozo Karadža iz Zagreba, Ive Marić iz Zadra te Stipe Čulina iz Knina. Višak stvari odvezao je

na Brezovac naš »logističar« Lola, a nas petoricu je u Glavaš prevezla policija. Tako je počela najveća akcija markiranja Dinare.

Već je davno svanulo i sve je upućivalo da će cijeloga dana biti dobro vrijeme. Pozdravili smo se s dvojicom pastira i krenuli uređivati puteve prema vrhu. Na čelu su išli Ive i Stipe i krčili stazu, a nas trojica smo iza njih markirali. U početnom smo zanosu brzo smo prošli dio puta do gradine Glavaš. Slijedio je uspon iznad Pekasove drage, kroz šumu, pa pokraj kijevskih staja, mimo vrela, po otvorenom kamenitom i travom obrasлом terenu, do mjesta zvanog »restoran«. To je mjesto gdje je prije rata prilazio planinarski put od Uništa. Tu i tamo vidjali smo znakove neodredene, ljubičastocrvene boje (nije jasno je li to bila nekakva premarkacija ili što drugo), koje smo premarkirali našim pravilnim crveno-bijelim markacijama. Bili smo sigurni da idemo pravim putom, jer smo znali da nas Ive, a posebno Stipe, nekadašnji član kninskog PD »Dinara«, sigurno predvode.

Bližilo se podne pa se trebalo odmoriti. Odmor nam je bio dobrodošao jer smo već bili

prešli 1300 metara, pa su i vidici naokolo bili lijepi. Vidjeli su se Bat i dalje Troglav u Bosni, pa u daljinu Mosor, Kozjak, Moseć, Svilaja, Promina, Kijelevski Bat. Ispod nas vidjelo se nekoliko pastirskih nastambi, a netko je rekao kako bi ovo mjesto bilo pogodno za planinarsko sklonište. Bilo je to na predjelu Košare, gdje se danas doista i nalazi lijepo sklonište kijevskih planinara.

Nastavak posla bio je zamorniji. Sunce je pripeklo, osjećali smo umor, ali smo izdržali do vrha. Na vrh smo stigli nešto poslije 16 sati. Čestitali smo jedni drugima, zadovoljni što smo spojili markirane puteve s obiju strana Dinare. Preostala nam je još samo obnova puta od vrha do Brezovca i do Guga. Slijedio je nešto kraći, iako nimalo lakši posao markiranja strmog silaza prema Samaru, a zatim i dijela puta iznad Dulera do Brezovca.

Kad smo stigli do novoprobijenog vojnog puta ispod Samara, iznenadio nas je zvuk vozila koji se čuo iz smjera Brezovca. Uskoro smo opazili Lolin terenac, koji je upravo izašao iz šume iznad Dulera i vozio prema nama. Razve-

KAKO SE ZOVE NAŠ NAJVIŠI VRH?

Poznato je da se najviši vrh Hrvatske nalazi na planini Dinari i da je visok 1831 metar. Do Domovinskog rata za taj se vrh svuda pisalo i govorilo da se zove Dinara i tako je označen na svim dostupnim zemljovidima. Međutim, od uspostave samostalnosti, vrh su planinari počeli nazivati Sinjal i taj je naziv na mnoga mesta ušao u planinarsku literaturu.

U Poljakovom vodiču »Hrvatske planine« (i u predratnim izdanjima) navodi se da se za vrh Dinare ponekad koristi naziv Sinjal, što dolazi od riječi signal. Međutim, taj naziv je lokalizam kojim se koriste žitelji Kijeva i okolice, dok je za Kninjane Dinara od davnina bila naziv i za planinu i za njezin vrh, a naziv Sinjal većini njih je nepoznat. To je razumljivo jer se signal (geodetski stup) s kninske strane ne vidi, za razliku od kijevske, s koje ga se može vidjeti iz daljine. Onaj tko s kijevske strane dode do »sinjala«, stigao je dakle na vrh planine. Neki su hrvatski vrhovi dobili nazive po građenim objektima koji se nalaze na vrhu, pa tako, primjerice, na Zrinskoj gori imamo vrh zvan Piramida, na Bjelolasici Kulu, a na Dilju Čardak. Razumljivo je da to nisu izvorni nazivi, no kako u davnini nije bilo drugih naziva za te vrhove, u karte su ušla ta imena i danas se normalno koriste. Hoće li i treba li tako biti i s najvišim vrhom Dinare ili smo se u ovom slučaju možda zaletjeli?

Dakle, pitanje je kako bismo u takvom slučaju trebali nazivati najviši vrh planine Dinare i ujedno najviši vrh naše domovine – Sinjal ili Dinara? Danas se uglavnom koriste oba naziva, bez nekog pravila i reda. Prednost bi možda ipak trebalo dati nazivu Dinara, koji je općeprihvaćen, jasan, tako označen na zemljovidima, a koristi ga i većina ljudi koji žive podno te planine. Ur.

Kako potpisati ovu sliku:
»Sinjal (1831 m) na Dinari« ili »sinjal na Dinari (1831 m)«?

selilo nas je hladno pivo, a mi smo olakšani za teret koji je Lola odvezao, nastavili pješice prema Brezovcu.

Kad smo na stablima kod planinarske kuće na Brezovcu nacrtali posljednje markacije, a bio je već mrak, ništa nije bilo ljepše od večere koju su nam u obližnjoj kući priredili Žare i Lola. Oh, kako je bilo lijepo sjesti nakon trinaest sati boravka na terenu! A nakon toga? Kako sam večerao i legao u krevet – ne znam! Uglavnom, ujutro sam se probudio s komadom kruha koji sam navečer imao u ruci.

Miris kave ili domaćeg planinskog čaja poslužio nam je umjesto budilice, pa smo rano ustali i odmah krenuli na posao. Dobar doručak, potrebne stvari u ruksak i u ruke i odmah dalje! Svišne će stvari dovesti naša logistika. Sad je već bilo lakše jer smo od kuće u kojoj smo prenoćili isli poznatim putom, što vodi podno slikovitog Badnja, uza zapuštena, ograđena zemljišta, obrasla mirisnim sunovratima. Od dva moguća puta između Badnja i Visibabe, zbog sigurnosti nastavili smo kolnim putom do spoja sa starim putom iz bosanskog Risovca i

Skupna slika sudionika pohoda na Dinaru 2003. godine

Bosanskog Grahova, gdje se nalazila ploča s oznakom državne granice. Kako smo pripremali pohod za iduću godinu, ostalo je, zbog lošega kolnog puta, otvoreno pitanje prijevoza vojnim kamionima. Sve smo rupe dobro upoznali noću u Lolinom terencu.

Radeći naš posao, opet smo uživali u vidićima na daleke i bliske vrhove i planine: Velebit i Ilicu (Ulicu), te udolinu devet bukovačkih bunara. Bili smo prilično brzi i već prije podneva počeli smo se spuštati prema Suvom polju. Uz put je bilo mnogo zemunica, koje su nam se na ovom otvorenom terenu činile dobrim zaklonom u slučaju potrebe. Ovaj predio ljudi zovu

još i Crvena zemlja, a na njemu se nalazi i Markov grob. S tog je mjesta lijep vidik prema Badnju i Dinari.

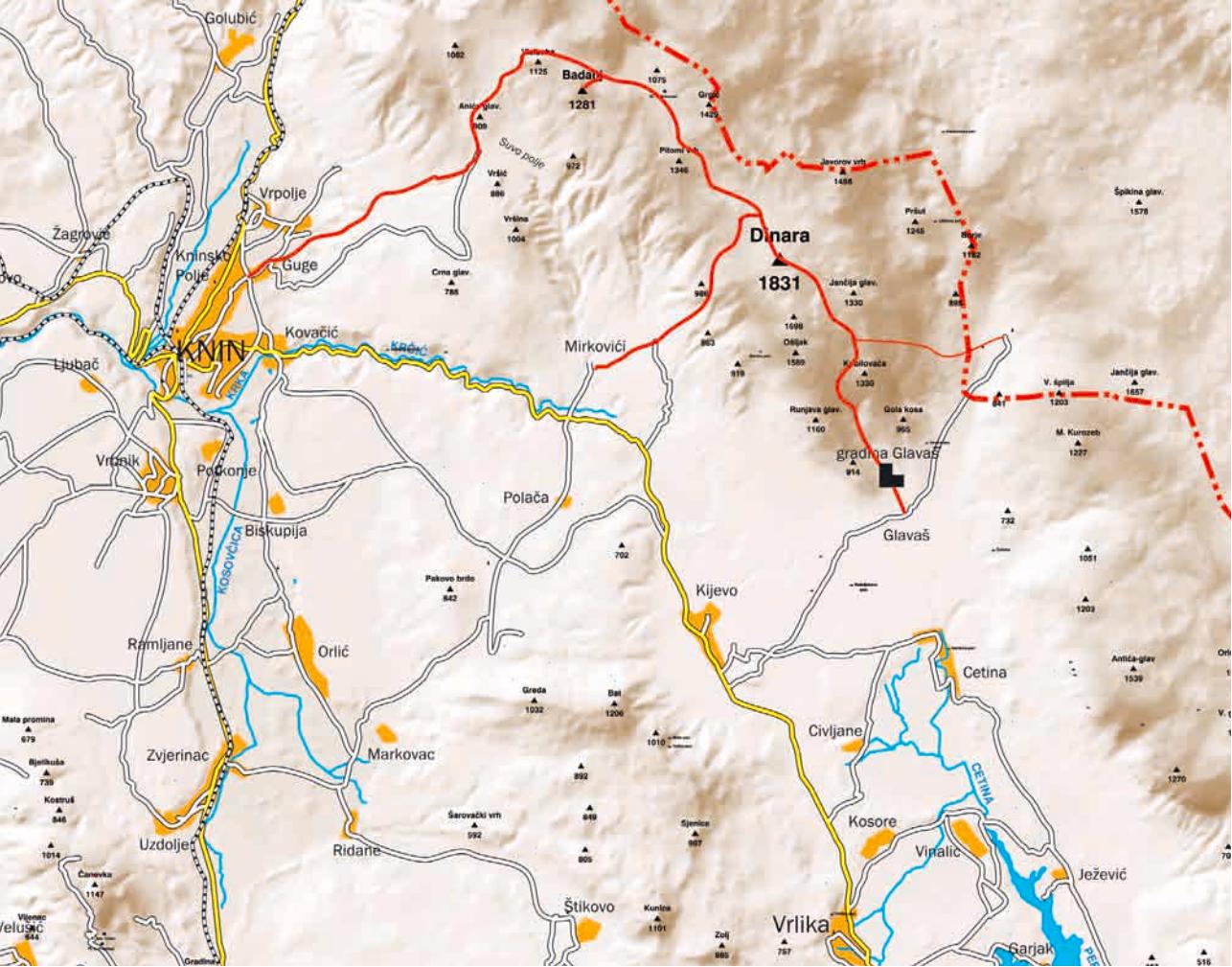
Na silasku je trebalo nastaviti dugom i dosadnom cestom prema Kninu. Cestom, ili...? Stipe nas je, međutim, poveo zaraslim prečacem od mjesta zvanog Rodić, pa preko Žlibina i Kaligerovca do mjesta gdje se opet stiže na cestu. Kratak odmor, pa opet prečacem kroz Kraknovac i kroz borovik do potoka u Gugama. Još smo za dana stigli markirati završni dio puta kroz Guge do glavne ceste za Knin. Na kraju smo doživjeli veliko iznenadenje. Pripremili su nam ga domaći čovjek, Ante Hugo, i sam pla-

Planinarski dom »Brezovac«

Planinarska kuća »Martinova košara«

ninar, i njegova obitelj, počastivši nas večerom. Bilo je još vremena da se popije poneka čašica pića, koja je sada itekako trebala.

Lola nas je odvezao u Knin, Stipe i Ive ostali su u Kninu, a od večernjeg se povratka vlakom iz Knina u Zagreb, sjećam samo da smo bili potpuno iscrpljeni. Probudili smo se u otvorenom vagonu na sporednom kolosijeku Glavnog kolodvora u Zagrebu.

Bili smo zadovoljni obavljenim poslom. Prvi smo dan utrošili 13, a drugi dan 12 sati. Sada se moglo reći da je sve spremno za planirani prvi veliki pohod planinara na najviši hrvatski vrh, na Dan državnosti Hrvatske, 30. svibnja 1998.!

Članovi Komisije za planinarske puteve HPS-a još su dvaput dolazili na Dinaru uređivati putove. Prvi put došli su 31. svibnja i 1. lipnja 2002. radi obnove dijela puta od Suvog polja do Brezovca i vrha (Tomislav Pavlin, Rudi Hahn, Jozo Karadža i Ive Marić). Utrošeno je tada, uz

potreban materijal, 12 radnih sati. Drugi put, od 29. kolovoza do 1. rujna 2004., obnovljeni su putovi od Suvog polja do Brezovca i do vrha te je markiran pristup na Badanj (Tomislav Pavlin, Rudi Hahn, Jozo Karadža, Stipe Čulina, Ive Marić, Ljudevit Petreković i Ante Gugo kao »logistika«). Tom je prilikom utrošeno 18 radnih sati, a na Badnju je postavljena kutija s upisnom knjigom i žigom. Obnovu putova od Glavaša do vrha napravili su članovi HPD-a »Mesor« iz Splita i HPD-a »Sinjal 1831« iz Knina.

Uređivanje putova predvodio je pročelnik Komisije za planinarske puteve HPS-a, Tomislav Pavlin, uz spomenute članove Komisije (Rudi Hahn, Jozo Karadža) i markaciste iz drugih društava (Ive Marić, Stipe Čulina, Ljudevit Petreković). Nezaobilazna je bila pomoć Hrvatske vojske i Policijske uprave Knin, a posebno pomoć domaćih ljudi: Lole, Žare, Ante Guge, Andrije Kaligera, obitelji Marić i drugih.

Dinarska zima

Nikola Gojević, Kijevo

Uželji i namjeri da hrvatskim planinama otkrije i približi ljepotu naše najviše planine Dinare u zimskom ruhu, HPD »Sinjal 1831« iz Kijeva organiziralo je 28. siječnja 2006. godine zimski uspon na njezin vrh. Mnogi žitelji Podinarja nisu bili na Dinari po zimi, pa tako ni ne znaju za sve čari i ljepote koje su im nadohvat ruke. Uistinu, naša najviša planina i u zimskim uvjetima svojim posjetiteljima pruža nešto posebno i nezaboravno. Pokušat ću o tome posvjedočiti riječju i slikom.

Započinjemo uspon u selu Glavašu. Odatle kreće poznati planinarski put prema dinarskim zaravnima i vrhovima. Nošeni velikom željom i radoznašću, već nakon sata hoda, kod Gornjih bunara, počinjemo gaziti snijeg. Sam pogled na te ljepote i pogled prema prvim snježnim nanosima i zapusima zadivljujući je. Oblici tla, igra vjetra i snježnih pahuljica te okolno raslinje stvaraju pejzaž neopisive ljepote.

Od Donjih Torina pa sve do samoga vrha, pred očima nam se ukazuje neka nova, dotad neviđena slika Dinare.

Snježni pokrivač na tom dijelu visok je od 50 do 100 cm. Na nekim su proplancima i vrtacama nanosi snijega još i viši. Ostajemo zatečeni tim prizorima. To je slika neke druge Dinare, Dinare kakvu nismo navikli gledati, ali još ljepše i privlačnije.

Kad se sada prisjećam te ljepote, pitam se zar je zaista moralno proći toliko mnogo vremena i bezbroj zima da bismo tek sada otkrili ljepote i čari zimske idile na Dinari. Želja mi je da ubuduće ne bude tako, već da što više planinara, skijaša i izletnika neposredno doživi tu ljepotu.

Prošle godine otvoreno planinarsko sklonište »Martinova košara« na Donjim Torinama pružit će zaštitu i zaklon svima onima koji dodu u zimskim uvjetima, a uz naloženu vatru, preduh, razmjenu iskustava, dogovor među plani-

NIKOLA GOJEVIĆ

Planinarsko sklonište »Martinova košara« na Donjim Torinama zameteno snijegom

ALEKSANDAR GOSPIĆ

narima, okrjepu te uz jelo i piće, dinarska zimska idila bit će još potpunija.

Dakako, nismo propustili planinarski obred grijanja uz vatru u skloništu. Nakon toga dio nas je krenuo prema samom vrhu, a drugi su obilazili okolicu Donjih Torina.

Osim idile za oči i dušu, u svom zimskom ugodaju Dinara pruža i pogodne mogućnosti za skijanje; bezbroj putova i terena svih konfiguracija, za svačije želje i mogućnosti. I opet se pitam, hoćemo li to jednoga dana znati bolje iskoristiti ili će nam i dalje biti ljepše i draže daleke

planine diljem Europe, iako to zapravo nisu.

Pozivam sve hrvatske planinare da pohode Dinaru kako bi nas što više svjedočilo o njezinim ljepotama. Iz dana u dan, kako ljeti, tako i zimi, neka nas bude što više na Dinari. Ona ima ljepota i čari dovoljno za sve nas. Te neotkrivene čari i ljepote treba prenosići drugima, s nadom da će jednog dana i naša najviša hrvatska planina postati odredište mnogobrojnih planinara, skijaša i izletnika.

Njezina ljepota bit će onolika koliko svi mi u njoj budemo htjeli i znali uživati.

ALEKSANDAR GOSPIĆ

Vidik s vrha Dinare

Zašto volim planinu

Mirko Belavić, Senj

»U slutnji, u čežnji, daljine, daljine,
u srcu, u dahu, planine, planine...«

Tin Ujević

Lubav prema planini stalno živi u meni. Nije došla odjednom, nego je postupno obuzimala moje tijelo i moju dušu.

Danas, kad pogledam iz perspektive starijeg čovjeka, vidim da je sve ono što sam dao planinarstvu gotovo beznačajno prema onome što sam od njega dobio. Zapravo od planine, Prirode. A, dobio sam mnogo, mnogo...

Koliko sam puta jedva čekao kraj radnog tjedna da odem u planinu, najčešće s prijateljima i svojim bližnjima. Biti s njima, družiti se, veseliti se, prvi je veliki dobitak. I usput upoznati još mnogo ljubitelja prirode, sprijateljiti se, zavoljeti ih i ostvariti trajna prijateljstva. A, onda ih, poslije, mnogo puta susretati na pohodima u planinu, vesele, drage, široke, pune ljubavi... U svima ushit, pjesma i divljenje.

To su oni ljudi koji se iskreno, gotovo dječje zadive boji klinčića, dubini modrila encijana i plavetnilu fotočnice, jer priroda je puna ljepota i čuda.

Tko u njoj nije bio taj nikada neće znati jutarnju ljepotu zelene čistinice okružene visokim smrekama, a na njoj stisnutog u ljubavi prelijepog srndača i plahe srne. Ne krenete li u planine, nikada nećete osjetiti i doživjeti veličanstvenost kruženja planinskog orla, dok pluća udišu opor miris sočne i tamne crnogorice, a vi slušate dašak vjetra koji vas draška po hladnom i crvenom licu. A tek simfonija huka potoka, pa sve ono predivno cvijeće!

Samo mi, hodači planinom, znamo da se u njoj naša duša može napiti ljepotom, koju onda možemo darivati drugima – što smo i dužni, zar ne?

Hodajući planinom, upoznao sam staze i bogaze, sunovrate, nogostupe, točila i prijevoje,

DARKO BERLJAK

izvore i potoke, kukove i grebene, sedla i doline, pećine i ponore, drage i sniježnice... Upoznao sam njezin biljni i životinjski svijet, gospodarsku važnost i vrijednost šuma, njezinu povijest i povijest ljudi koji su nekad živjeli u tim krajevima, o čemu, nažalost, pričaju samo kameni tragovi njihove civilizacije.

Znati sve to svrha je i smisao planinarenja kao kulturne potrebe današnjega čovjeka.

Planina je oduvijek u meni budila čežnju za visinama, za nepoznatim vrhovima ispucanim od sunca i išibanim vjetrom. Planina traži da se

s njome borimo za svaki njezin vrh, a ona se podaje samo hrabrima koji su željni borbe i pobjede. To je zapravo i smisao života: stalno do vrha, do cilja, neodustajanje, a onda radost da smo to mogli i da smo uspjeli.

Ima nešto čemu sam se u planini uvijek ponovno radovao: ljudi što sam ih doveo u planinu bili su zadovoljni, razdragani, smiješili su se i bili su sretni. Svima nam je bilo lijepo.

Pa, i opet, ljudi su u planini otvoreniji, srdačniji, iskreniji, rado dijele i brzo pomažu. Nikada grube riječi ni ružne psovke.

ALAN ČAPLAR

No, najvažnije, čežnja za planinom to je zapravo težnja za duhovnim visinama. Ondje se vidi svemoć Božja, ljubav Božja.

Nigdje se čovjek ne osjeća toliko kao dio prirode i njezina Stvoritelja kao u dostojanstvenom miru visokih vrhunaca. Također, i prava spoznaja sebe i svojega, moje divne domovine Hrvatske, moguća je u tišini i ljepoti planina. Čovjek se osjeća malen, a tako velik, kao kruna stvorenja koje spoznaje sve te ljepote, veličajući Boga, Stvoritelja.

Da nisam išao u planine bio bih, vjerujem, siromašniji za saznanja, doživljaje i osjećaje, a vjerojatno i za dio zdravlja.

Jedan je duhovnik rekao: »Mnogo putova vodi k Bogu, a jedan je od njih kroz planine.«

Treba krenuti u planine!

ALAN ČAPLAR

Sunce nad Antelaom, kraljem Dolomita

Adrian Horvat, Čakovec

Dolomiti! Desetak u nebo propetih masiva, tisuću vrhova, stijena, tornjeva, igala i nebrojeno mnogo planinarskih domova, bivaka, livada, stazica, ferata.

Marmoladu zovu kraljicom, a Antelao kraljem Dolomita. Između njih prostiru se zelene šume smreka, ariša, borova, strme alpske livade, jezera, zavojitim cestama obavijeni alpski prijevoji. Negdje između njih nalaze se i moje misli, još od davne 1990. kada sam prvi put bio ovdje i upoznao kraljicu, sve do današnjih dana kada se spremamo upoznati i njegovo veličanstvo – Kralja.

Vožnjom preko Tarvisija, Tolmezza, prijevoja Passo di Mauria, na kojem se ne možemo nadiviti ljepoti starih, velikih, autohtonih kamenih kuća, stižemo u predvorje Antelaa. U labirintu uskih, strmih uličica San Vita di Cadore treba pronaći onu pravu koja vodi prema kući »Scotter Palatini«. Gledamo u strehu našega kralja i primjećujemo da je na njoj relativno malo snijega, pa dereze ostavljamo u autu.

Nikad još nismo upotrijebili žičaru za uspon na planinu, no namjera nam je prije noći stići do bivka Cosi, koji se nalazi pod vrhom, na 3111 metara. Kupujemo povratne karte (7 eura) te svaki sa svojim ruksakom sjedamo na svoju viseću klupicu.

– Eto, ovo ti je tipičan primjer kako je vrijeme u biti novac! – dovikuje mi Andelko sa svoje klupe.

Pogledi nam kruže od Antelaa, koji se uzdiže iznad naših glava, narančastih stijena Sorapisa, sve do oštrog zuba Pelma, koji zadire u nebo iza naših leđa. Za desetak minuta žičara nas odlaže na travnatoj zaravni kod kuće »Scotter Palatini« (1585 m, privatna). Ruksaci su

ANDELKO HRŽENJAK

Ljepote južnog Tirola

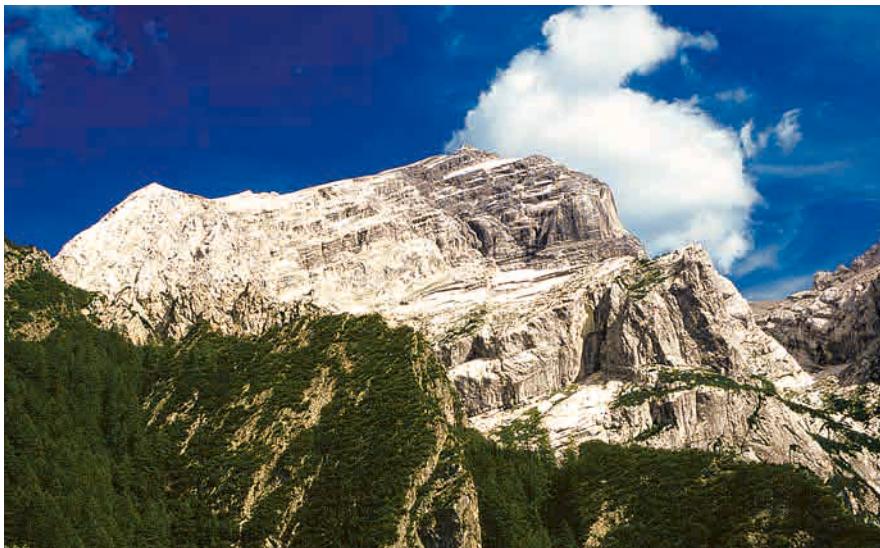
natovareni zimskom penjačkom opremom, kuhinjom, spavaćim sobama te filmskim i fotografskim studijem, a do večeri moramo svaldati uspon od 1500 metara.

Po siparnim zavojima uspinjemo se prema sedlu Forcella Piccola na 2120 m. Uz kaplje znoja što padaju s naših lica, laktova i gležnjeva, uz moju blagu glavobolju, napokon stižemo na sedlo. S druge strane sedla, Antelao nam otkriva ostatak svojih kamenih palača, golemaih kosih ploča, sipara i grebena. Moramo se još spustiti stotinjak metara do doma »Pietro Gassassi« na 2018 m da bismo obnovili zalije vode.

Ispred doma nekoliko žutokljunih galica uživa u ostacima hrane što je bacio domar.

– Kada vidiš da i galice jedu špagete, onda si siguran da si u Italiji! – dobacuje Andelko.

Pokušavamo se na engleskom sporazumjeti s domarom. Kaže nam da dobri trkači mogu za tri sata otići na vrh i za tri se sata spustiti. U knjigama što smo ih proučili navodi se da su za

Vršna stijena Antelaa

uspon na vrh potrebna četiri sata. Na naše pitanje je li već danas netko otisao do bivka na vrhu odgovara:

– Samo nekolicina ih je ove godine isla gore, a jedan je jutros krenuo na vrh, ali se još nije vratio.

Tri su sata poslije podne. Taj očito ne spada u trkače ili su uvjeti možda i teži nego što domar pretpostavlja, razmišljam.

Izazov planine

Napuštajući kuću »Pietro Galassi« prolazimo kraj igrališta za »balote«, što je dokaz više da se nalazimo u Italiji. Unatoč tome što uspon vodi laganim terenom, osjećamo kako su naši ruksaci ponovno dobrano natovareni. Plaćamo cijenu za svoju namjeru da prenoscimo u bivku na 3111 metara.

Oko 16 sati susrećemo se s mlađim, poprično jakim Nijemcem, koji silazi prema kući:

– Reci nam, koliko još ima do bivka?

– Ne znam, ja do bivka nisam uspio doći jer su ploče na zadnjem dijelu strehe prekrivene slojem šljunka, snijega i leda, pa ne pomažu ni cepin ni dereze.

– Pa dokle se onda uopće može?

– Ja sam se okrenuo na nekih 3000 metara.

Dalje se nisam usudio. Vas ste dvojica, možda

ste bolji od mene, probajte! – dodaje i brzo nastavlja sa silaskom.

Računamo. Sada je 16 sati. Ako do 19 ne uspijemo doći do bivka, moramo prenocići pod vrhom na otvorenom ili se vratiti u dom. Ionako teški ruksaci postaju nakon ovakvih vijesti još teži. Prelazimo preko posljednjih ostataka snijega na siparu i približavamo se stijeni Antelaa. Tu počinje oštriji uspon po kosim kamnim pločama, koji nas vodi u središnji dio stijene. Nezgodni detalji primoravaju nas da obje kamere spremimo u ruksake. Naslućujemo da neće biti puno snimanja, budući da nam je glavni cilj stići do bivka za dana.

Dugačka, izložena polica, široka pola metra, vodi koso prema gore na početak strehe Antelaa, no odjednom postaje mnogo duža i viša nego što je izgledala iz doline.

– Poznaje se i visina, a bogme i godine, stari moj! – tužim se Anđelku.

Noge se polagano kreću u nekom uspavnom ritmu dok pogled stalno prati uskih pedesetak metara strehe u nadi da postoji neko sigurno mjesto za bivak na otvorenom, ne uspijemo li doseći onaj limeni pod vrhom. Po kamnim, kosim pločama strehe nalaze se duboke brazde, pukotine koje je izdubila voda. Neke su od njih već suhe pa razmišljam da se u krajnjem slučaju zavučemo u neku od njih te zaštićeni od

vjetra provedemo noć na strehi. Video kamere su u ruksacima, tu i tamo Andelko snimi ponenu fotografiju.

Pred nama je oveći stjenoviti skok. Kose kamene ploče pokrivenе su slojem šljunka, a taj s dvadesetak centimetara snijega. I najmanje proklizavanje dovelo bi do opasnog pada. Opažamo tragove našeg prethodnika. Prestaju neposredno prije stjenovitog skoka koji, na prvi pogled, treba zaobići po krajnje nezgodnoj zasniježenoj kosoj polici iznad bezdana. No, dok mi zaobilazimo snježno polje, s desne strane skoka ukazuje nam se kamin kroz koji se je jednostavnije popeti. Očito je Nijemac ovdje odustao. Ispenjavamo kamin i krećemo prema vrhu strehe.

Već je gotovo 19 sati. Potpuno oneraspoložen, umoran, sa svim strahovima koji su se negdje ugnijezdili u iščekivanju konačnice ovog dana, svakih desetak koraka moram stati i odmoriti se. Ne ide, da ga ubiješ! U trenutku zavidim onim ljetnim trkačima s jaknicom i boćom vode u ruksaku, no tješim se da je uvijek najslade ono u što si uložio najviše napora. Barem na kraju, kad ili ako sve sretno završi.

Ponovno pogledavamo visinomjer, prešli smo 3050 metara.

– Pa dobro, gdje je taj bivak!? – vičem potpuno bez volje za ijedan novi korak.

– Idemo tamo na lijevo, na stjenoviti rub, da zaobiđemo posljednja snježna polja. Imamo još sat vremena do mraka. Sad me ni vrag neće natjerati natrag dolje. Ima da ga nađemo i točka! – odgovara Andelko.

Andelkove riječi tjeraju me da se zamislim. Ima čovjek pravo. Kad smo tako natovareni prošli dio na kojem je naš prethodnik odustao, nema razloga da gubimo živce. Jesmo li mazohisti ili egoisti? Možda oboje istovremeno. Želja za tim »nečim« jača je od samoga tijela i njegovih mogućnosti. Odmori se svode na svakih pet koraka. Pa, k vragu, zar sam toliko ostario ili mi je netko dolje ubio svu volju za uspon?

Andelko hoda dvadesetak metara ispred mene i istražuje mogućnosti za nastavak uspona.

– Eheej! Pogodi što стоји преда mnom! – čujem odozgo – Tu je! Samo je tako skriven da ga ne vidiš dok nosom ne udariš u nj!

Odjednom više nisam umoran. Osjećam se mirnim, opuštenim i potpuno krepanim! Posljednjim koracima što ih vjerojatno uopće mogu izvesti, stižem do uskoga kamenog prolaza iza kojeg se nalazi – bivacco Cosi! Bivak je uzdignut na metalnim nogama, koje zbog trenutne visine snijega stoje dobar metar u zraku. S njima, naravno, i prag na ulazu u bivak.

– Aah, gdje da sad nađem još snage i za to, kad sam si svu isplanirao točno samo do bivka! – gombam se dok se na koljenima uvlačim preko praga.

Umivanje u snijegu i ljepoti noći

Zahvaljujući svojoj odvažnosti, medu prvima smo u ovoj godini posjetili kralja Dolomita. Ove noći raskošna limena kutija veličine 3×2 metra s 8 ležajeva na kat biti samo naša. Snijega za našu kuhinju ima u neograničenim količinama ispred, ispod i iza bivka. Prvi je posao izvaditi kuhalo te stvoriti zalihe vode za noć. Na polici u bivku nalazim upisnu knjigu iz koje iščitavamo da je u posljednjih godinu dana u bivku

ANDELKO HRŽENJAK

Uspon prema Rifugio Pietro Galassi

bilo samo osmoro planinara: četvero u travnju, dvoje početkom lipnja i dvoje prije nekoliko dana.

Umirav se snijegom, koji se u međuvremenu počeo smrzavati. U bivku je već ionako dovoljno hladno, pa Andelku ne pada na pamet da ponovi isto. Dajem mu osvježavajuću maramicu iz ruksaka.

– E, ovo se već zove napredak! Dehidrirani snijeg iz vrećice, za skidanje znoja! – smije se.

– Daj malo i meni, da se namirišem!

– Onda ti meni vrati da si malo natrljam i noge!

– Ostavi malo i za moje!

– A na kraju ćemo maramicu sa svim tim aromama iskoristiti kao filter vrećicu za čaj!

Nakon večere i čaja, koji je ipak bio od šumskog voća, oblačim jaknu i izlazim pred bivak. Na visini od 3111 metara promjena boje neba odvija se sasvim neopazivo, polako. Tople boje postupno nestaju i ustupaju svoje mjesto hladnim tonovima noći. Purpurne, plave te konačno sive boje preuzimaju dominaciju nad nebom, vrhovima, oblacima, nad Antelaom i njegovom strehom. Vjetar, koji je do sada nedovoljno hladio naša ugrijana čela i leđa, upravo mijenja smjer. Postaje hladniji, sjeverniji, obećavajući lijep sutrašnji dan. Uvlačimo se u vreće.

Svitanje novog dana

Oko 4:30 u bivak već dopiru prve zrake novoga dana. Osjećamo se nekako posebno, ponosno, upravo privilegirano. Toliko toga što se često ne može izreći jezikom svakidašnjice skriveno je u tim trenucima kad pred bivkom ispratiš posljednju zraku svjetla, pozdraviš prve zvijezde na nebu, a ujutro odmoran i sretan dočekaš tišinu planinskoga svitanja. I tada si najsretniji što si i ti dio ove prirode.

U dolinama pod nama još uvijek vlada polutama, u dubini se nazire jedva vidljivi odblesak jezera Missurine, iza kojeg se naziru obrisi Tre Cime. Iznad uspavanog San Vita di Cadore uzdiže se oistar rog Pelma, iza njega proviruje Civetta, u daljini se naziru Pale di San Martino, ledenjak Marmolade, Sella, Lankofel, tri Tofane. Iza golemog amfiteatra Sorapisa proviruju Cristallo, Tre Scarperi, vrhovi Sexten-

skih Dolomita, Marmarole... Ah, koliko je još toga za ispenjati!

Hladna noć sa sjevercem ostavila je traga pa je snijeg za jutarnji čaj potrebno iskopati cepinom. Oko sedam sati započinjemo naš uspon na vrh. Po kosim pločama oprezno prijećimo do desnog ruba vrha strehe, koja je ovđe široka tek kojih desetak metara. Već nakon nekoliko koraka, iza usjeka u stijeni, ukazuju se kose, snijegom pokrivenе ploče. Snijeg sve više ustupa mjesto ledu, a naše dereze stoje u autu. Srećom, iza ruba stijene otkrivamo uzak kamin te se uz mali prevjesni ulaz uspijevamo probiti na stjenoviti greben. Po kamenim stubama pokrivenim ledom i snijegom uspinjemo se prema vršnoj piramidi. Svako prokliznuće završilo bi katastrofalno otklizavanjem preko ruba tisuću metara visoke stijene.

Odjednom počinjem osjećati strah. Iako bih se najradije okrenuo, kao i mnogo puta do sada, jednostavno to ne mogu. Svjestan sam da strah moram zamijeniti razumom i tek nakon toga odlučiti kako i što dalje. Pred nama, kosa polica pokrivena snijegom koja vodi u novi kamin.

Nekoliko koraka po stjenovitim pločama, priječenje desetak metara udesno gore.

– Daj sad malo pripazi i dobro drži, moram nešto vrlo nezgodno ispenjati! – čujem odozgo.

Nad kaminom nas čeka uska polica potpuno prekrivena ledom. I hvatišta za ruke prekrio je led. U tvrdome ledu kojim su pokrivenе kamene ploče pokušavam cepinom izraditi uporišta za noge kako bih nam olakšao silazak preko ovoga nezgodnog detalja.

Kojih desetak metara ispod police počinje tisuću metara visoka vertikala sjeverne stijene. Tek što smo prošli policu, čeka nas novo iznenadnje: uspon na još jednu kamenu ploču, potpuno prekrivenu staklenim ledom. Andelko cepinom pokušava sastrugati led iz pukotine kako bi u nju ugurao vrh cipele.

Negdje duboko u meni glijezdi se strah, koji me ponovno pita je li ovo što radimo sigurno. I što nam to uopće treba. Toliko pitanja odjednom, neodlučnost, a opet, trijezno razmišljanje mi govori da imamo dobro uporište i da smo obojica sigurni. Noga u pukotinu, ruka ispred nje, pa još jednom, i Andelko izlazi preko ledene ploče. S njezinoga kraja radosno dovikuje:

Sreća na vrhu Antelaa

– Pajdo, mi smo na vrhu! Još dva cuga po ravnome i gore smo!

Ljepšu vijest nisam mogao čuti! Isplatilo se sve ovo naprezanje. Po osunčanim policama istočne strane lagano otopenjavamo do vrha. Čvrst stisak ruke, pogled u oči prijatelja:

– Čestitam! – izgovaramo istovremeno.

Na vrhu nas dočekuje kipić Madone, na žalost, bez glave. Nešto dalje, u stijeni je postavljena mala kutija s još jednim likom Madone, u kojoj se može upaliti i svijeća. S njezine desne strane još nekoliko metalnih pločica s ugraviranim zahvalama Majci Božoj. Fotke, čaj, čokoladice, odmor, uživanje. Od bivka do vrha trebala su nam puna dva sata.

Oprez na putu niz strminu

Silazimo polako, sve mora biti savršeno sigurno. Neposredno iznad kamene ploče po kriveni ledom susrećemo dvojicu, muče se, udaraju cepinima po zaledenoj ploči.

– Nemojte tako, počistite malo pukotinu pa preko nje penjite!

Dečki zahvaćaju pukotinu, te onako nenavezani prelaze preko zaledene ploče.

– Ovi nisu normalni. Pa da je kojim slučajem ovdje pao, otisao bi preko ruba stijene sve dolje do rifugio »Pietro Galassi«! Pa kako se usude ovo penjati nenavezani?! – komentiramo jednoglasno. Nas dvojica polako, uz najbržnije osiguranje, otopenjavamo isti detalj. Tek što smo se spustili po zaledenoj polici, do nas ponovno dopiru glasovi te iste dvojice!

– Pa nije valjda da su otrčali na vrh i odmah se okrenuli? – zapitkuje se Andelko.

– Što imaju od toga? Skupljanje vrhova? – odgovaram pitanjem.

U sljedećem cugu dečki nas pretječu, a mi s nevjericom gledamo kako ubrzano silaze prema bivku. Čudni ljudi! Barem za sebe smatramo da smo normalni. Ponekad hrabri, a ponekad stisnuti u dubinu svojih misli, usred straha koji nas je snašao.

Odjednom iza nas novi glas:

– Fanta, bog daj! Lepo da se tukaj vidiva!

Sustiže nas i prvi ranoranilac, Slovenac s majicom »CRO Challenge« tima. Priča o tome kako je najljepša gora na svijetu Jalovec, na kojem je bio ni više ni manje nego 203(!) puta. Trenutno traži kompića za uspon na Matterhorn.

Odmor nakon uspona, u pozadini stijene Sorapisa

– Evo vam jednoga! Ja sam već možda i prestar za Matterhorn – odgovaram pokazujući prijatelja.

– Nikoli nisi prestar za hribe! Jaz sem zdaj 55, so pa tudi taki ki z 80 let gredo gor!

– Je, na Pohorje! – odgovaram.

Od bivka zajedno krećemo niz kamenu i dugačku strehu Antelaa, kojoj ponovno nikada kraja. Poskliznuće na strehi nije tako opasno, uzrokovalo bi samo izribanu stražnjicu i laktote. Na kraju strehe pod nama je kosa izložena polica, koja preko strme stijene vodi do travnatih livada kralja Dolomita. Markacije su postavljene tako da se vide samo iz smjera uspona. Tragovi naših prethodnika dva puta završavaju u prazno, pa se moramo vraćati i tražiti pravi put.

Dubok sipar, obrastao žutim makovima, na kojem napokon možemo malo ubrzati korak, vodi nas prema livadama podno stijene. Bacamo ruksake, skidamo cipele, zaliježemo na travu te uživamo u pogledu na ono što je sadaiza nas. Nekoliko galica dolijeće u nadi da će

dobiti koju mrvu hrane.

– Mijenjam svu hranu koja je ostala, ako mi donesete vode u kljunu! – dobacuje im Andelko.

– Što sam stariji, sve mi je više u mislima *radler* u domu nego čaj na vrhu! – nadodajem.

– Što ćemo sutra? Ja bih možda i na Marmoladu, ali ti si već bio gore! – želje koje izlaze iz Andelka jače su od njegova umora.

– Mislim da bez dana odmora nismo sposobni za to.

Nastavljamo silazak po stazici prema rif. »Scotter-Palatini«. Dok Andelko sve više osjeća kako mu cipele prilikom silaska nabijaju nožne prste, predosjećam da su i na mojim stopalima nastala dva nova žulja.

Konačno dospijevamo do kuće »Scotter-Palatini«. Dvije štrudle od jabuka i dva *radlera* vraćaju nam snagu i želju za još kojim »brdašcem«. Idući je dan rezerviran je za vrh i rovove Monte Paterna i kružnu turu oko Tre Cime. Bit će to doživljaj koji ćemo pamtitи kao i ovaj uspon na Antelao!

Pokljuške planine

Damir Bajs, Zagreb

Kada smo od prijatelja planinara doznali da je otvorena nova planinarska obilaznica u okolini Bleda, točnije Pokljuke, krenuli smo se sami uvjeriti što je to tako posebno. Vremenska prognoza bila je odlična, a i nebo bez oblačka obećavalo je divan dan.

Od Zagreba do Bleda treba oko tri sata vožnje, a odatle produžujemo prema Pokljuki. U mreži cesta i šumskih putova teško se snaći, ali ipak smo otprve pogodili i zaustavili se na kraju ceste i početku markirane staze. Uspon odatle do Blejske koče kratak je, svega pola sata, a zbog temperaturne inverzije, s porastom visine bilo nam je sve ugodnije.

U domu, osim okrjepe, dobivamo besplatno dnevnik obilaznice i samo s malim ruksacima krećemo na turu. Treba napomenuti da obilaznica ima dvije varijante. Kraća se zove »Lipanski gams«, duža »Pokljuški gams«, a razlika je u tri najzahtjevnija vrha koje kraća varijanta ne obilazi i koji dužu varijantu čine atraktivnjom. To su Mali Draški vrh, Veliki Draški vrh i Tosc. Obje se varijante priznaju za natjecanje »Gojzerica«, ali ne kao dvije, već kao jedna obilaznica, ovisno o tome koju obilaznik odabere.

Prva kontrolna točka koju posjećujemo jest Debela peč, prekrasan vrh visok 2014 metara. Vidik s njegovih padina i vrha oduševljava jer

Na alpskoj stazi,
uspon prema Viševniku

DAMIR BAJS

NA SLIKAMA:

Gore lijevo: Prekrasna šuma ariša u šarenilu jesenskih boja

Sredina lijevo: Bledska koča na Lipanci

Dolje lijevo: Stjenovita glava Triglava s Malog Draškog vrha

Gore: Vrh Debele peći idealno je mjesto za opuštanje i uživanje

Desno: Disciplinirane galice čekaju svoj zalogaj

fotografije: Damir Bajs

cijelim putem ide vrlo strmo po kršljivom terenu pa je oprez itekako potreban, no zato vrh nagrađuje veličanstvenim i jedinstvenim vidikom. Triglav je kao na dlanu, gotovo nadhvata ruke, obližnji markantni Veliki Draški vrh, Tosc, Rjavina, Rž i tko zna koji još.

Poslije lijepog izleta, koji preporučujem svakome, čvrsto smo odlučili dovršiti »posao«, čim nam to vremenski uvjeti dopuste. Trebamo se popeti i na preostala dva vrha, Veliki Draški vrh i Tosc te zaraditi majicu u Blejskoj koći. Naime, popunjeni dnevnik obilaznice treba predati domaru, koji će vam umjesto uobičajene značke dati majicu sa slikom doma, kao nagradu za prijeđenu obilaznicu.

Na vrhu Viševnika, 2050 metara iznad razine mora

se cijelo vrijeme, 1300 metara u dubini, vidi dolina Krme. Sve oko nas prelijevalo se u spektru boja: stijene su bile bijelosive, klekovina bora tamnozelena, šume bukve crvenosmeđe, a pri dnu doline ponovno je sve zeleno od razvijene smrekove šume. Kruna svega su svijetlozelene livade u sredini doline. Kovinarska koča vidi se samo kao sićušna točka.

Na zapadnoj strani pogled privlači niz vrhova što čine ovu obilaznicu, a koje ćemo prijeći danas i sutra. To su Okroglož (1965 m), Brda (2009 m), Lipanski vrh (1975 m), Mrežce (1965 m) i Debeli vrh (1962 m). Svi vrhovi imaju otprilike takve visine da se čini kao da se radi o godinama, a ne o visinama vrhova. Gledajući visine može se steći dojam da put vodi gotovo po izohipsi, ali nije tako. Između pojedinih vrhova su sedla, pa put stalno vodi gore-dolje.

Idući dalje prema zapadu sve smo bliži moćnom masivu Triglava. S desne nas strane prati visoka stijena Rjavine, prave ljepotice, koja se smjestila između dviju alpskih dolina, Kota i Krme. S Lipanskog vrha, kao i s Mrežca, silasci su kratke ferate, tj. sajlama i klinovima osigurani putovi. Na svim kontrolnim točkama

bili su žigovi, pa je naše zadovoljstvo bilo potpuno. Nakon Debelog vrha sišli smo lijepom stazom kroz ariševu šumu na noćenje u Blejsku koču na Lipancih.

Sljedeći dan, u namjeri da skratimo put, silazimo do auta te se vraćamo na Pokljuku. U slikovitoj »okrepčevalnici« kraj vojarne razbudićemo se jutarnjom kavom i krećemo na vjerojatno najpoznatiji obližnji vrh – Viševnik. Prvi dio vodi skijalištem i pokraj žičare, koja zimi digne skijaše do omanje zaravni, na visinu od oko 1600 metara.

Visoka bukova šuma s porastom visine postaje sve niža, da bi je zamijenila niska klekovina alpskog bora u vršnom dijelu livade. Vrh Viševnika (2050 m) manja je zaobljena glavica i strma je jedino prema sjeveru. Kao i na većini alpskih vrhova, tu se mogu susresti samo planinari i gladne žutokljune galice, crne ptice slične kosovima, ali veće.

Na tom se mjestu pogledu prema Triglavu ispriječio Mali Draški vrh (2132 m), najteže dostupan vrh obilaznice. S Viševnika se južnom padinom trebalo spustiti na Srenjski preval (1959 m) te se zahtjevnom stazom, bez ikakvog osiguranja i markacija, popeti na taj vrh. Uspon

ŽUTOKLJUNA GALICA (PYRRHOCORAX GRACULUS)

U dva se članka u ovome broju spominje ista ptica – žutokljuna galica. Tu se lijepu pticu, crna perja, žuta kljuna i crvenih nogu, često može susresti na vrhuncima europskoga visokogorja. Premda izgledom podsjeća na povećega kosa, ona pripada porodici vранa (Corvidae). Čak i ako niste čest posjetitelj Alpa, vjerojatno ste zapazili tu pametnu pticu, koja se vrlo rado približi planinarima dok ručaju pod vedrim nebom. Navikle na dobromjernost planinara, žutokljune su galice u posjećenijim visokim planinama izgubile strah od čovjeka pa znaju prići i na udaljenost manju od jednoga metra, za što nerijetko budu nagradene kakvim slasnim zalagajem iz naprtnjače. Po jednoj svojoj osobini uvelike sliče planinarima – društvene su. Gotovo se uvijek vidaju u paru ili u jatu, rijetko same.

Najčešće obitavaju na većim nadmorskim visinama, od 1500 do 3000 m, a gnijezde se u raspuklinama nepristupačnih stijena i jamama.

Hrvatskim planinarima koji posjećuju visoke slovenske planine ova je ptica poznata pod slovenskim imenom *planinska kavka* ili jednostavno – *kavka*.

Žutokljuna galica ili, kako je zovu u nekim našim krajevima – galica čolica, vrijedan je pripadnik i hrvatskoga ptičjeg svijeta. O tome svjedoči i novi Pravilnik o proglašavanju divljih svojstva zaštićenim i strogo zaštićenim, donijet na temelju Zakona o zaštiti prirode, kojim je ova ptica vrsta u Republici Hrvatskoj proglašena strogo zaštićenom zavičajnom svojom. Uz gavrana i kreju (šojsku), ona je naša jedina strogo zaštićena vrsta iz porodice vran.

Glavni razlog zbog kojega se neka divlja svojta (biljka, gljiva ili životinja) može proglašiti strogo zaštićenom jest činjenica da joj prijeti izumiranje. Premda u globalnim okvirima ovoj ptici zasad ne prijeti takva opasnost, budući da živi u gotovo cijeloj Europi, na čitavom Mediteranu i velikom dijelu Azije, hrvatski su je prirodoznanci uvrstili među ugrožene jer je u nas njezin životni prostor znatno skučeniji.

Ako žutokljunu galicu još niste susreli u hrvatskim planinama, potražite je na Biokovu, Velebitu, Bijelim i Samarskim stijenama... No, tu nije ni izbliza tako hrabra kao u Alpama, pa se teže zapaža.

Budući da je riječ o strogo zaštićenoj ptici, neće biti zgorega podsjetiti da je takve životinje zabranjeno:

- namjerno hvatati, držati i/ili ubijati, namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja,

- namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije,
- namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode ili držati prazna jaja,
- prikrivati, držati, uzbogati, trgovati, uvoziti, izvoziti, prevoziti i otudivati ili na bilo koji način pribavljati i preparirati.

Mi bismo dodali još nešto...

Promatrajte je, snimajte, ali nemojte je hraniti ni kad to ona od vas traži. Iako se ujesen prehranjuje bobicama, a zimi raznim ostacima koje pronade u planini, glavna su joj hrana kukci, pretežito skakavci, neke ličinke i kornjaši, a njih zasigurno ne nosite u naprtnjači. Budimo i na taj način čuvarima zaštićene prirode! Tako ćemo se smjeti nadati da ćemo se s ovom simpatičnom pticom još dugo družiti.

Ur.

SILVANA MARKOVIĆ

Žutokljunu galicu većina hrvatskih planinara naziva slovenskim nazivom kavka, ne znajući naše ime te ptice

Planinarski štapovi

Prednosti i nedostaci planinarskih štapova*

pripremio: **Dario Švajda**, Požega

Mnogi planinari i alpinisti koriste teleskopske štapove prilikom uspona i silazaka s planine, jer njihovo pravilno korištenje smanjuje opterećenje kralježnice, koljena i nožnih zglobova.

Teleskopski štapovi moraju se koristiti pravilnom tehnikom: uvijek koristimo oba štapa, jednaka po visini, čvrstih ručki, konstruiranih tako da kada se potiskuje prema dolje postiže čvrst oslonac. Od presudne važnosti je koristiti oba štapa, što je više moguće u smjeru padanja tijela.

Prednosti

Upotrebljavani pravilnom tehnikom, posebno kada se ide nizbrdo, štapovi mogu apsorbirati više tona težine, posebno za dugih silazaka. Smanjenje opterećenja kralježnice i zglobova posebno je izraženo u sljedećim situacijama:

1. u starijoj dobi i pri prekomjernoj težini,
2. kad postoje kronične bolesti zglobova (artritis, spondilitis),
3. kad se nose veliki tereti (ekspedicije),
4. kad se hoda snježnim padinama, vlažnim i skliskim terenima, prilikom prelaska rijeka i kada se hoda po magli ili noću (u uvjetima smanjene vidljivosti).

Nedostaci

1. Nepravilna tehnika korištenja štapova:

Ako je udaljenost između tijela i štapa prevelika, povećava se napor (redukcija olakšanja) i nastaje veliki rotacijski moment, što može poremetiti ravnotežu planinara.

2. Smanjenje osjećaja ravnoteže:

Kontinuirana uporaba štapova može smanjiti koordinacijsku sposobnost planinara, a time i

njegovu stabilnost, bez obzira što on misli da je sigurniji i stabilniji. Nedostatak postaje uočljiv na teškim terenima, gdje planinari ne mogu upotrebljavati štapove (uske po-

* Članak je prijevod preporuke koju su napisale medicinske komisije međunarodne planinarske asocijacije UIAA i međunarodne spasavalačke organizacije IKAR. Rezultat rada ovih dviju komisija jest i knjiga preporuka čiji sadržaj možete potražiti na stranicama IKAR-a: www.ikar-cisa.org.

Za kretanje po siparu u Dolomitima i Alpama štapovi su idealno pomagalo

lice i stijene). Zapravo, tako nastaje najčešći tip nezgode planinara, spoticanje. Spotaknuti se, naravno, možemo i na štapove ako ih na takvom terenu pokušamo upotrijebiti.

3. **Smanjenje fizioloških zaštitnih mehanizama:** Pritisci prilikom hodanja važni su stimulanski za prehranu hrskavice zglobova, a naprezanja i mišićni rad održavaju elastičnost mišića. Kontinuirana uporaba štapova smanjuje te fiziološke stimulanse.

Pravilna tehnika hodanja i izbjegavanje prepričanja

U pravilu je lakše – zbog fizioloških razloga – zdravim planinarima naučiti i koristiti rasterešnu tehniku hodanja bez pomoći štapova nego redovito upotrebljavati štapove. Posve je razumljivo da će redukcija tjelesne težine i redukcija težine ruksaka te pravilna tehnika hodanja smanjiti opterećenje na zglobove. To znači – koračati nizbrdo kratkim, elastičnim, odmjere-

nim koracima, izbjegavajući duge korake i trčanje. Staze koristimo upotrebljavajući zavoje, a ne prečice. Također je neobično važno da se ture određuju prema vlastitim sposobnostima.

Slijedeći ove savjete, zdravi planinari neće oštetiti svoje zglobove, čak i ako intenzivno planinare godinama.

Zaključak

Upotreba odgovarajućih štapova kao pomoći u planinarenju, posebno prilikom silaženja, ima prednost i preporučuje se osobama starije dobi, osobama s prekomjernom tjelesnom težinom, kada se napreže bolesna kralježnica i zglobovi i kada se nose teški tereti. U ostalim se situacijama ne preporučuje upotreba štapova. Posebno je opasno očekivati sigurnije hodanje teškim planinskim terenima ako se koristimo štapovima. To daje lažan osjećaj sigurnosti i može biti prvi korak ka nesreći. Prednosti i nedostaci moraju biti odmjereni u svakoj pojedinoj situaciji.

Šetnja pjegavog daždevnjaka

Jasna Žagar, Sesvete

Siječanj mjesec drva siječe i sa snijegom sve zameće. Tako su naši stari opisali mjesec, koji je snijegom i ledom okovao Lipu. Leden vjetar cvilio je i zavijao niz strmi opustjeli stožac, dok je iz bogate planinske drvarnice nestajao red po red brižno složenih drva. Za veljaču su pak rekli da je u njoj velja zima, a katkad da još i snijega ima. Sudeći po današnjem jutru, gore će biti proljeće, a ne snijeg i zima. Kako li se samo prevarih!

Kako li je samo blistala Medvednica u modrini zimskog neba, okupana suncem. Kako li su samo plovili bijeli oblačci nebeskom ravnicom, zapinjući gdjegdje za golo granje što im ga bukve pružaju želeći ih taknuti, želeći im biti bliže. Debeli bijeli pokrivač blista poput kristala dirnutog sunčevom zrakom. Odjužilo je. Snijeg je sve mekši, sve podatniji, poput svile. Sklizak. Topi se. Cijedi se voda po trulom jesenskom lišću. Natapa zemlju koja je ne može više gutati. Vrana grakće, jastreb kruži nad šumom. Ne trepće ni okom ni krilima. Voda klizi niz kamen, ispire ga, bježi u dolinu. Postaje potok. Pod cipelom mi zvoni onaj dobro znani zvuk, kojim natopljena zemlja stenje pod težinom žurnoga koraka. Sunce mi blista u očima pa jedva vidjeh majušno zdepasto biće kako se tromo gega kroz vlažno lišće kestena. Blistaju žute pjege na glavi i crnom valjku tijela i repa daždevnjaka. Srce mi zaigra od radosti. Taj mali vodozemac prvo je živo biće s kojim se danas susretoh u planini. S kojim kao s pravim planinarom izmijenih dvije-tri riječi.

– Dobro ti ovo sunčano zimsko jutro, pje-gavi daždevnjače* – pozdravih.

Ne odgovara. Nije me čak ni pogledao. Okreće na drugu stranu, grabi majušnim noži-

cama po skliskom lišću. Stadoh mu na put, čučnuh pred njega i nasmiješih se.

– Što hoćeš? – nevoljko upita.

– Ništa. Želim te malo gledati. Upitati te kako si – rekoh.

– Vi ljudi ste obična zabadala. Vikendima nagrnete u planinu, od vašeg žamora zvoni cijela šuma. Nitko od vas nema ni mira ni spokoja – riječ mu je oštra.

Ušutje zbunjeno. Pa u pravu je. Pet dana u tjednu planina je njegova, a preostala dva se mora skrivati po rupama i ispod lišća, jer dolaze ljudi. Razumijem njegovu brigu i nemir.

– Ali..., pa ja..., pa tiho sam ti se prišuljala – prozborih nesigurno – Da te ne uznamirim.

Ohrabruje me pogledom.

– Evo ti ruka. Budimo prijatelji – široko se osmjejnuh.

– Ne! – užviknu – Ne dotiči me! Moje okoloušne žlijezde luče otrov.

– Što? – začudih se – Koža ti je otrovna?

– Da – reče – tako se branim od ptica i malih sisavaca. Ipak, moj otrov je neškodljiv za čovjeka.

– Je li – upitah – a zašto si takav – sav nekakav šaren?

– Tako upozoravam grabežljivce da sam otrovan i neukusan – odgovori.

* Pjegavi daždevnjak (*Salamandra salamandra*) ugrožena je i zaštićena životinjska vrsta u većini europskih zemalja. Najveći je repati vodozemac u Europi i ima najduži životni vijek. Mitsko je biće i prati ga mnoštvo predrasuda. Prema Pravilniku o proglašavanju zaštićenih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim, donijetim na temelju Zakona o zaštiti prirode, pjegavi daždevnjak pripada skupini zaštićenih svojti.

Pjegavi daždevnjak (*Salamandra salamandra*)

– Mudro – trenutak pošutjeh – Jesi li gladan? Što ti uopće jedeš?
– Ni to ne znaš? – začudi se.
– Na žalost, ne znam – tužno priznah.
– Hranim se ličinkama kukaca, puževima i drugim malim životinjama – poduci me.

Nježno ga gledam. Nestrpljiv je. A onda se iznenada sjetih.

– Što ti uopće radiš ovdje? – upitah – Zar ti ne izlaziš noću, a ne danju?

– Točno – reče – Danju mirujem u zaklonu, a noću tražim hranu. Danju izlazim samo poslije kiše. I nikada ne odlazim daleko od kuće.

– Ne želim te razočarati – nasmijah se u sebi – ali danas nije padala kiša. Sunce je otpilo snijeg. Zato je sve mokro i vlažno.

– Ni ja tebe ne želim razočarati – uporan je – ali spavala si noćas k'o top. Još i kako je padalo! Sve rupe i svi zakloni su nam potopljeni. Sreća je da je svanulo sunce pa će nas posušiti i ugrijati.

– Ni ti ne voliš zimu? – upitah.

– A-a. Hladno je i malo je hrane.

Rastužih se. Nekako mi je žao te male životinjice i njezine borbe sa životom u planini.

A onda trepnuh očima i vragolasto ga bocnuh.

– Hoćeš li uskoro postati tata?

– Ne još – konačno se nasmija – U proljeće i ljeto moja će draga iz jaja roditi žive mlade. Isti su kao i mi, ali dišu na škrge. Kasnije će ih izgubiti.

– Baš slatko – raznježih se – Mali pjegavi daždevnjaci obojiti će livadu.

– Čuj – reče – idem sad. Dosta mi je časka-nja s tobom. A i ti imaš svoj put.

– A-ha – pozdravih – Bok! I čuvaj se.

Poletno skočih. Srce mi pjeva kroz ovo blago zimsko proljetno jutro. Sunce se zaplelo u krošnje stabala pa prosipa svjetlost i toplinu niz strmu padinu. »Ožujak nam zemlju grije, rataru se sunce smije«, zapjevah gledajući oranice kako su sejadne skvrčile u dubokom blatu. Uzorane čekaju trenutak kad će im iz utrobe niknuti pšenica i kukuruz. Kad će nad njima zacvrkutati sjenica i zapjevati kos i u letu rasparati tišinu što leluja nad krajolikom. Što ispunja svaki kutak, svaki djelić planine, dok moje srce puno čežnja i mir. Dok s mislima na malog daždevnjaka lagano koračam kroz ovo sneno zimsko proljetno jutro.

Zgode i nezgode s planinarskih putovanja

Četvrti dio

Vanja Radovanović, Zagreb

Priče s izleta po inozemnim planinama vjerojatno su najslađe – možda zato što te planine manje ljudi poznaje pa je priče teže provjeriti? Pročitajte, pa vidite sami!

Osobno me više od samih planina diljem svijeta zanimaju odrazi lokalne kulture u njima i oko njih. Planinarski domovi, markacije, karte, jelovnici, običaji za planinarenja... sve je to u svakoj zemlji drugačije. I kao što se potrudim da u svakoj zemlji koju posjetim, odem u samoposluživanje, kupim lokalne novine (pa čak i kad ne poznajem jezik), pogledam malo TV-program i popričam s ljudima, tako volim svugdje zapaziti i lokalne osobitosti vezane uz planinarstvo. Evo nekoliko priča s te police!

Invazija stranaca na Velebit (1)

Bilo je to 1996., kad sam još živio i radio u Austriji i, s obzirom da su se stereotipne priče o zatvorenim i nedruštvenim Austrijancima pretvorile u stvarnost, družio sam se sa strancima sa svih strana svijeta, i to ponajviše onima koje je ta »domorodačka« zatvorenost najviše smetala – Mediterancima, Slavenima i neeuropskimima. Pričali smo o svemu i svačemu pa i o našim planinama. Zainteresirale su ih moje priče o Velebitu i nije prošlo mnogo vremena do prve međunarodne velebitske ekspedicije.

A kad smo stigli do doma na Zavižanu, čuđenju domara Ante nije bilo kraja – »A kako ste se vi skupili na hrpu?« – pitao je. Bilo nas je ravno 14 – troje Talijana, dvoje Nijemaca, Amerikanka, Japanac, Švicarac, Austrijanka, Španjolka i na kraju nas četvero Hrvata. A »službeni« jezici grupe su isto bili zanimljivi – uglavnom se govorio engleski, neki od sudionika su se ugod-

nije osjećali sa njemačkim, dok su dvoje Talijana znali samo talijanski i esperanto (na kojem su komunicirali s nas nekoliko koji smo znali esperanto), tako da je jezični miš-maš bio potpun.

O samom izletu neću mnogo – obišli smo sve markirane staze u Rožanskim kukovima i to bez većih teškoća. Svi su se veselili penjanju i skakanju po stijenama, osim što je Amerikanka Mary rekla: »Hey, you said, we go hiking, not climbing« – »Rekao si da ćemo planinariti, a ne penjati se«, no preživjela je i ona. Bili smo poslije i na Plitvicama, dio ekspedicije kasnije i na Krku i Kornatima... a mene su još više veselili »uzvratni susreti« u njihovim zemljama. U SAD-u i Japanu nisam bio, no posjetio sam Španjolsku, Švicarsku i Slovačku u društvu »lokalnih« vodiča.

Invazija stranaca na Velebit (2), te kasnije i Austriju

Godina je 1998., još uvijek sam bio u Austriji i ponovno sam se spremao na Velebit, ovaj put u hrvatskom društvu. No, moj bečki prijatelj Alfonso, inače Španjolac (ili preciznije Bask) iz grada Bilbaa na sjeveru Španjolske, a na privremenom radu u Beču, zamolio me je da povedem i njega. Nema frke, Alfi, rekoh, i već za tri dana bili smo u Zagrebu, upoznali ga moji prijatelji i ja sa Zagrebom, štruklima i čevapčićima, a sljedeći dan već smo bili u skloništu na Lubenovcu, cijepali drva, pekli krumpire u pepelu, pili dalmatinsko vino i dobro se zabavljali. Jednoga smo dana napravili krug po Hajdučkim kukovima, drugi dan je padala kiša pa smo se kartali, igrali sve moguće društvene igre kojih smo se mogli sjetiti, poljevali se vodom iz

cisterne (bila je tada, krajem svibnja, puna do vrha i još je padalo) i igrali košarku po blatu na improviziranom košu koji smo postavili ispred ulaza u sklonište.

A sva ta organizacija/zafrkancija bila je još zanimljivija zbog jezične zavrzlame. Alfonso je tako-tako govorio engleski (koji je govorila i većina Hrvata, ali ne svi) i ponešto njemački (koji sam govorio ja i natucali još poneki) te najbolje, naravno, španjolski (koji sam ja ponešto natucao), ali smo se snalazili i s esperantom (koji su pak znali svi Hrvati, ali nije Alfonso, no snalazio se zahvaljujući svojemu porijeklu). Na kraju je i on naučio nekoliko ključnih hrvatskih riječi – »bok«, »hvala«, »pivo« te, da izvinete, »drek«. A čemu to? Kad je netko u grupi previše zatupio s hrvatskim, koji on nije razumio, tad je samo ubacio tu ključnu riječ i odmah bi se svi prebacili na neki drugi, njemu razumljiv jezik.

A sad o povratku s Velebita, koji je možda bio zanimljiviji od samog izleta. Pošto smo se pozdravili sa Zagrepčanima, nastavismo Alfonso i ja kroz kišnu noć autom prepunim planinarskih stvari (zname već kako to izgleda nakon izleta – blatne gojzerice, prljave majice, ostaci hrane, stare novine... – a sve praćeno mirisom našeg znoja i već spomenute odjeće) prema Austriji i našim stanovima u Beču. Na austrijsku granicu kod Šentilja stigli smo nešto prije ponoći i mislili smo da će ulazak biti samo formalnost. Ja sam već bio navikao na kojekakva pitanja poput: što nosite, kamo idete, gdje radite, pokažite stvari itd., no Alfonso, građanin EU-a, na to nije baš navikao i kad je granična policija krenula s pitanjima, malo se zbumio. A kad su momci otvorili prtljažnik... tad je stigla lavina pitanja. Mene su prilično brzo skinuli s tapeta (Hrvat na Spielfeldu ipak nije tako egzotična zvjerka...), no Bask s prljavim gojzericama, bez radne dozvole (koju po zakonu ne treba, jer je građanin EU-a) i prijave boravka (koju treba imati, ali ne mora nositi sa sobom – i imao ju je, ali u stanu u Beču)... čudno, čudno. Sve su nam stvari izvadili iz auta (da, i najprljavije!) i onda se prihvatali obrađivanja mog prijatelja Alfonsa. Pitaju ga odakle je

– Iz Bilbaa – kaže on.

– To je kod Madrida? – pitaju oni.

– Ne, na sjeveru – kaže on.

– Ma neee, kod Madrida – uporni su oni.

– Pa znam valjda gdje sam živio 25 godina – već uzrujano će Alfonso.

– Pojma nemaš – uporni su oni – to je kod Madrida.

I tako su se natezali 10–15 minuta (ukupno smo proboravili oko 45 minuta na granici), tražili ga još da kaže nešto na španjolskom i onda nas pustiše u mrku kišnu noć. Alfonso je bio ljut, a ja sam se počeo smijati, jer sam shvatio igru – bili su uvjereni da je on Bosanac, Srbin, Albanac ili netko takav s krivotvorenim dokumentima i htjeli su ga navesti da kaže nešto krivo i da se oda. No, Alfonso je ipak bio to što jest pa su ga morali pustiti...

Bespućima Kine i Hong Konga

U te me je predjele 1996. doveo službenu put. Trebao sam pomoći u certifikaciji i instalaciji telekomunikacijskih uređaja. Jako sam se veselio prilici da upoznam ne samo velike gradaove kao Hong Kong i Guangzhou (Canton) u kojima će se raditi certifikacija, već i gradiće i sela gdje ćemo raditi pokusnu instalaciju. Tako je i bilo. Tri službena puta u ukupnom trajanju od tri mjeseca bila su vrlo zanimljiva. Mnogo sam toga vido i doživio, no što se tiče planinarjenja nije bilo mnogo vremena ni mogućnosti, jer je kraj gotovo sasvim ravan i jako udaljen od zanimljivijih planina. No, kad nije na vidiku Himalaja, treba se barem popeti na Medvednicu tj. njezin lokalni ekvivalent.

Osim uspona na najviši vrh otoka Hong Konga, Victoria Peak (552 m) gdje se jedino postavlja pitanje hoćete li upotrijebiti autobus ili uspinjaču, jer ga zbog spektakularnog pogleda na velegrad u podnožju posjećuju tisuće turista, uspio sam posjetiti i još jedan manji vrh u njegovoj blizini. Okolnosti su bile savršene – bio je rani studeni, temperatura oko +20, bez tipične sumaglice, a bio je i radni dan (čekao sam kinesku vizu), tako da nije bilo uobičajenih horda izletnika. Mir i tišina, to čovjek nauči cijeniti nakon nekoliko dana provedenih na tim prostorima, prepunim ljudi i buke.

Kročio sam pustom stazom kroz šumu prema razglednom vrhu označenom kamenom, kad tik iza kamena opazim nekakvo micanje.

Nikad ne biste pogodili da je ovo vidik s nekog planinarskog vrha vrha – više nalikuje na snimak s vrha nebodera (Victoria Peak u Hong Kongu)

Nastavio sam oprezno, nikad ne znaš što ima u tim krajevima, kad opazim kineski par usred ljubavnog zanosa i akcije. Valjda su i oni došli iskoristiti nevjerljivat mir. Hm, što sad... okrenuh se tiho i gablec koji sam si želio priuštiti na vrhu pojeo sam na predvrhu nekoliko stotina metara dalje.

Dva tjedna kasnije došlo je vrijeme i za osvajanje mojeg prvog kineskog vrha – kako li se zove, sam bog zna, no nalazi se tik iza 7-milijunskoga grada Guangzhoua, u onižem gorju imena prevedenog na engleski kao »Cloud mountains« (Oblačna brda) i nešto je niži od 500 metara.

Krenuh sa svojim kolegom Janom iz Švedske prema vrhu (moglo se i žičarom, no mi smo kao pravi planinari krenuli pješice) uz poneku dvojbu hoćemo li se znati orijentirati bez karte i znanja kineskog (a tamo baš i ne govore strane jezike). Betonska staza vodila je od podnožja sve do vrha brda, a gore je bilo kao na proštenju – suveniri, amajlje, grickalice, stotine učenika u jednoobraznim uniformama (valjda je bila sezona školskih izleta?). Pogled nije bio osobit, radi smoga i izmaglice, no zato su nas zabavljali učenici molbama da se slikaju s nama i to smo napravili valjda stotinu puta. Nema valjda egzoticnijeg suvenira sa školskog izleta od fotke s nekim čudnim Europljanim.

Šetnje južnom Švedskom

Kad se dobro obaviještenom planinaru spomen Švedska, sigurno će odmah pomisliti na područje unutar polarnoga kruga i impozantni, najviši vrh Švedske, Kebnekaise (2111 m) koji dominira tim predjelom. No, što učiniti kad se planinar nade na samom jugu Švedske, u prekrasnom, sada i od UNESCO-a zaštićenom građicu Karlskrona, koji se nalazi na deset mostićima povezanih otoka u Baltiku, i to još vezan poslom na cijelih šest mjeseci, a najbliža uzvisina viša od 200 nadmorskih metara udaljena je 250 kilometara?

S obzirom na to da sam bio ograničen poslom, zadovoljio sam se šetnjama po okolici i moram reći da sam bio vrlo ugodno iznenaden. Prije svega, priroda je u tom dijelu Švedske za nas vrlo zanimljiva jer sličnih krajeva kod nas nema mnogo – možda bi se krajolici, ponajviše radi geološkog sastava i biljnog pokrova, mogli usporediti npr. s Pohorjem. Mnogobrojna jezera dodatno ga obogaćuju. Mala nadmorska visina je kompenzirana vrlo raznolikim i razgibanim reljefom bogatim crnim oblim granitnim stijenama, dubokom mahovinom (mahovina do koljena nije iznimka nego pravilo), mnoštvom šumskih bobica i gljiva, a sve to u neposrednoj blizini Baltičkog mora. Jest da se to more razlikuje od našeg – manje je slano (pa zbog toga po njemu plivaju patkice i iz njega mjestimično

raste trska), tamnije je boje, a obično je i hladnije (iako sam tog ljeta doživio i zagrijavanje vode na +23 °C i kupanje čak u rujnu), no svejedno je lijepo. Uz to, zbog rijetke naseljenosti, čovjek se ponekad osjeća kao da je na rubu civilizacije – Karlskrona je gradić od tridesetak tisuća stanovnika i najbliži veći grad je 200 kilometara udaljeni Malmö.

Dakle, u tom prirodnom prostranstvu i bogatstvu postoji mnogo zaštićenih parkova prirode, postoji mnoštvo dobro označenih staza (uglavnom drvenim kolčićima s markacijama u bojama), a postoji i kolekcija odličnih topografskih karata. Kad se s time još udruži i poznanstvo s nekim lokalnim stanovnikom, tad je užitak zajamčen. Imao sam sreću upoznati nekoliko vrlo gostoljubivih Švedana, a za ovu priču najvažniji je kolega s posla Per Gunnar (za prijatelje PG). Naime, jednom prilikom pozvao je on mene i mojih četvoro prijatelja na obiteljsku proslavu u svoju seosku kuću na rubu malog sela, tridesetak kilometara od Karlskrone. Bila je to prava švedska idila – drvena obiteljska kuća sagrađena početkom 20. stoljeća, veliko dvorište na rubu šume, čak je bilo tu i savim privatno prirodno jezero promjera 100 m, u kojem se moglo kupati. Osim nas petoro Hrvata, bilo je tu još dvadesetak Švedana, sve članova njegove porodice. Ispočetka je bilo malo ukočeno, no kad je krenulo pivo, pa votka, pa red švedskih pjesama, pa red hrvatskih... dalje su sjećanja malo zamagljena, no sigurno nećete zamjeriti. »Ono najzanimljivije za nas dolazi sutra«, rekao je PG, »dođite da vam pokažem nešto što sigurno nikad niste vidjeli«. Dođemo mi i gledamo kakvo li će to biti čudo, a kad nama PG pokaže jedan suhozid visine do koljena i kaže: »Sigurno niste nikad vidjeli ovakav zid, nema tu nikakvog betona, sve je građeno samo od kamena«. E, ako tad nisam umro od smijeha, neću nikada! PG je bio malo zbuњen, no kad smo mu objasnili da mi takvih zidova imamo u primorju na stotine kilometara, tad se i on nasmijao.

Kanarski otoci – s druge strane plaže

Za Kanarske otoke smo svi čuli. I svi ih zamisljamo kao nekakvo more hotela, pješčanih plaža, preplanulih turista, uglavnom sa sjevera.

Ja sam bio тамо и заista je tako – na našem ljestvom Jadranu na sreću još uvijek ne postoje takvi grozomorni hotelski kompleksi kao što su oni na Gran Canariji. Na sreću, ti otoci imaju i svoju mnogo ljepšu stranu. Uspio sam je upoznati zahvaljujući svojoj prijateljici Isabel, koju sam upoznao u Beču, a koja je rođena baš тамо, gdje joj još živi i obitelj. Pozvala je nas nekoliko prijatelja u posjet svojoj obitelji na Gran Canariji te otocima Teneriffa i La Gomera. Otac joj je bio ravnatelj lokalne bolnice i jedan od najuglednijih planinara na otoku, tako da nismo bili uskraćeni ni za planinarske doživljaje, od posjeta prekrasnoj La Gomeri, bogatoj lovorošim šumama, do obilaska uglog vulkana El Teide, koji je sa svojih 3718 metara najviši vrh cijele Španjolske.

Najzgodnija priča ostala je vezana uz posjet zanimljivom vrhu pod imenom El Faneque (oko 1000 m), koji se svojom sjevernom stranom gotovo okomito ruši u more. Zamislite vrh obličja Kleka i s njega vertikalnu od gotovo 1000 m do morske površine – nezaboravan prizor! A i povratak nam je ostao u dugom sjećanju – nakon poludnevne ture stigli smo u obližnje selo i sjeli u jedinu gostionicu. Suha grla i prazna želuca tražili smo okrjeput... a kad ono: nas je bilo šestoro, a u lokaluu su imali samo tri mala piva! I to usred Kanarskih otoka, gdje za turiste i pticnjeg mljeka mogu stvoriti!

No, tamo kamo smo mi išli zađe možda pet turista mjesечно i lokal nije baš bio pripremljen

Vulkan El Teide (3718 m), najviši vrh Kanarskih otoka

za takvu navalu (mještani valjda piju samo vino?) tako da smo morali sačekati da gazda skokne autom u nabavku do trgovine u susjednom selu. Kad je stigao s dva kartona piva i kad su zamirisale hobotnice i riba na žaru, svi smo zaboravili da smo bilo što čekali.

Priča iz susjedstva, dva zapadna dijela

Ova priča neće biti duga, već samo poučna. A pouka je: prije nego što krenete iz doma, pogledajte što sve nosite sa sobom. Možda vam nedostaje nešto vaše što ste zaboravili, a možda imate čak i viška stvari.

Dio prvi – koča na Kriški gori u Kamniškim Alpama. U veljači 1990. nije bilo mnogo planinara na noćenju u domu pa su meni kao vođi grupe dali ključ skupne spavaonice kako nam ne bi netko prčkao po stvarima. Otišli smo do vrha, vratili se, spakirali, pozdravili se s ljudima i krenuli natrag. Izlet je bio dobar i kad sam kod kuće raspakiravao ruksak, još sam jednom proživljavao pojedinosti izleta. Odjednom napipam nepoznate ključeve u džepu ruksaka. Uh, bili su to ključevi skupne spavaonice! I što sad nego odmah do telefona, nazvati domara, ispričati mu se radi nezgode i sljedeći dan preporučeno slati ključeve u planinarsko društvo.

Dio drugi – Ostrež u Posavskom hribovju. U proljeće 2005. bio sam s obitelji do Ostreža. Posavsko hribovje već odavna poznajem vrlo dobro, no taj mi je vrh izvan uobičajenih tura sve dotad izmicao planovima.

Parkirali smo u Polšniku, tik pred kućom gdje su bili žig Polšnika te žigovi Zasavskog planinskog puta i Badjurovog kružnog puta, otisnuli žigove i pustili tada petogodišnjeg sina da se još malo zabavlja žigovima, dok smo mi oblačili gojzerice, spremali stvari za piknik, pelene za kćer i sve ostalo. Otišli smo na vrh, pojeli nešto pod prijetećim tmurnim oblacima i vratili se. Počeo je radni tjedan... Jedan dan sam nešto tražio po sinovom ruksaku, kad odjednom iz džepa ispadne planinarski žig Ostreža. Stavim žig na stranu, uz misao da će se raspitati o adresi obitelji koja je držala žig, da ga vratim. Žig je stajao u kuhinji tjedan dana, dva, tri... sve uz misao »sad ћu, sad ћu«. Onda sam opet nešto tražio po njegovom ruksaku... i iz drugog džepa ispadne žig Badjurovog kružnog puta. E, sad je vrag već odnio šalu – pretražio sam još jednom cijeli ruksak, sve misleći hoću li naći još i žig Zasavske planinske poti (na sreću, nisam). Sutradan sam saznao adresu i poslao žigove. Nadam se da u međuvremenu nisu naručili nove.

PLANINARSKE KUĆE

BUDUĆA PLANINARSKA KUĆA NA CERINI

HPD »Sveti Patrik« iz Samobora proslavilo je 18. ožujka na Cerini u Samoborskom gorju blagdan svoga zaštitnika. Tom je prigodom, samo dvije godine nakon osnivanja društva, otvorena novoobnovljena prostorija stare zidane kuće, buduće planinarske kuće i duhovnog centra. Okupilo se oko 60 članova HPD-a »Sveti Patrik« iz Samobora, udruge Ekospiritus i prijatelja. Obnovljenu prostoriju članovi društva će koristiti za svoje sastanke i susrete, a nakon obnove cijele kuće, planirano je da kuća bude otvorena svima. Dotad će se planinari, koji budu prolazili markiranim putom iz Smerovišća uz Cerinski vir prema Japetiću, moći odmoriti na klupama ispred buduće planinarske kuće.

U blizini Smerovišća, dvadesetak minuta vožnje od centra Samobora, žubori potok Javorec, izvire pitka voda i šumi najveći slap u Samoborskem gorju, Cerinski vir. Kuća se nalazi u neposrednoj blizini, u Cerini, na nadmorskoj visini od 360 metara. U Smerovišće se stiže autobusnom linijom 144 (Samobor – Smerovišće – Lipovec). Odatle treba poći pješice markiranom brdskom asfaltiranim cestom, sljedeći putokaz za Cerinu. Na velikom zavoju krenite lijevo na kolni put, za markacijom, jer cesta dalje vodi za Gornju Cerinu, Šipački Breg i Dragonoš. Od Smerovišća do Cerine stiže se za otprilike pola sata.

Gordana Ivir

KLEČKI PLANINARI SAMARAŠI

Eto, prođe punih deset godina od obnoviteljske skupštine PD »Klek« Ogulin. Gledajući unatrag desetogodišnju djelatnost Društva u domu na Kleku, teško je neupućenom posjetitelju povjerovati da je to sve učinjeno vlastitim snagama i bez ičije finansijske pomoći. Obnovljeno HPD »Klek« zateklo je blokiran žiro-račun, na kojemu nije bilo niti lipe! Postojala je samo pravomočna sudska presuda i dug od 8.000 kuna bivšem domaru. PD »Klek« stvarno nije postojalo kao aktivna udružba, nego samo na papiru.

Vihor Domovinskog rata zahvatio je i dom na Kleku. Sve do završetka akcije Oluja, u domu je bila vojna posada. Naravno da se u to vrijeme dom nije održavao, a već je bilo nužno pristupiti popravcima i obnovi, jer je tada imao već pune 33 godine!

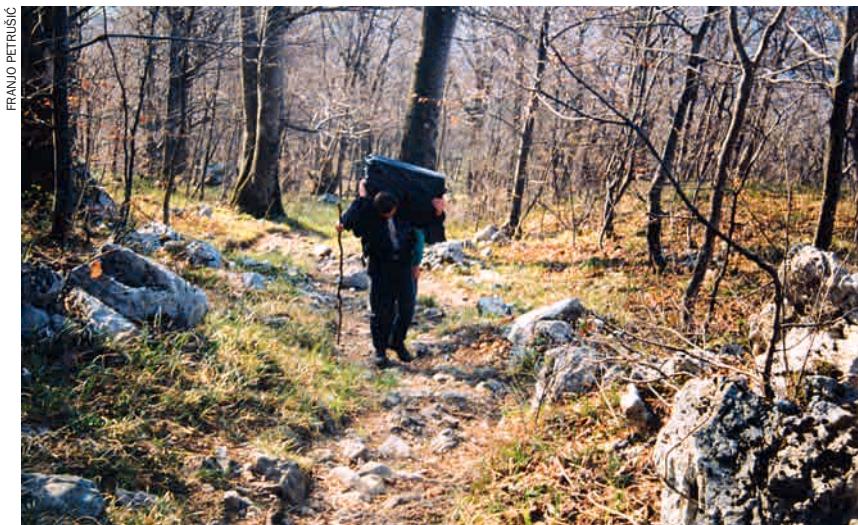
Domaćinskim odnosom i dragovoljnom djelatnošću, članovi Društva su u prvih nekoliko godina prikupili sredstva te je otpočela snažna građevinska djelatnost. Da ne duljim s opisivanjem, nabrojiti ću ono glavno:

- Postavljen je novi limeni krov nad cijelim domom.
- Adaptiran je novi dnevni boravak i zazidana su nepotrebna vrata za izlazak. Izgradeni su i u dom doneseni novi stolovi i klupe te tako osposobljen dnevni boravak.
- Izmijenjeni su svi prozori na domu i postavljeni novi, suvremeni aluminijski, s dvostrukim staklima. Od proizvođača smo jedan prozor dobili na dar.

FRANO PETRUŠIĆ

- Postavljene su karniše i zavjese na prozorima.
- Nabavljen je hidrofor i dovedena je voda u kuhinju, do novog umivaonika i WC-a.
- Izmijenjeni su dotrajali pod i nosive grede u starom dnevnom boravku.
- Nabavljeni su novi kreveti i posteljina, suđe za kuhinju, jedaći pribor, hladnjak i aparat za kavu.
- Izgrađena je tuš-kabina s toplovodom.

Glavna dostava opreme za dom na Kleku obavlja se pješice, nošenjem stvari na leđima

Novi krov planinarskog doma »Klek«

Na Kleku poseban problem predstavlja ogrjev za zimu. Drva treba dopremiti u dom, a za njihovu po hrana izgrađena je drvarnica. Oduzeli bismo previše prostora kad bismo nabrojali sitne adaptacije u domu.

Uza stazu koja vodi na Klek postavljene su četiri klupe za odmor. To je dar Turističke zajednice Ogulina. Na strmom dijelu uspona, podno vrhunca, izgrađeno je stubište i postavljeno brodsko uže (cima) za prihvata. Isto takvo uže postavljeno je na putu za Klečice.

No, sada ono najvažnije. Do doma na Kleku ne postoji put ili cesta. Sve je trebalo donijeti na ledima! Nekada su bili ovdje Bosanci samaraši, ali njih više nema, pa su bosanski konjići samaraši bili članovi Društva, Stanice HGSS-a Ogulin, a najviše članovi Izvršnog odbora Društva.

Eh, kad ne bi bilo tako, kako bi nam tek tada dom izgledao!

Miljenko Pavešić

Planinari građevinari iz HPD-a »Klek«

PUTALJ IZ SNOVA

Članica sam HPD »Kozjak« iz Kaštel Sućurca od daleke 1966., što znači da ove godine slavim 40 godina aktivnog članstva. U tom se razdoblju u društvu izmijenilo bezbroj uprava. Sve su one imale svoje rezultate i uspjehe, neke više, a neke manje. Međutim, ova je u pravom smislu riječi »čudo« od uprave. Naime, kada smo ih na Skupštini 2003. godine predložili, nitko nije ni slutio kakve će uspjehe polučiti u svom radu. Pokušat ću ih nabrojiti jer, uz ostale članove, to posebno zaslužuju predsjednik Tihomir Šiškov, dopredsjednik Ladislav Barić te tajnik Špirko Domljanović.

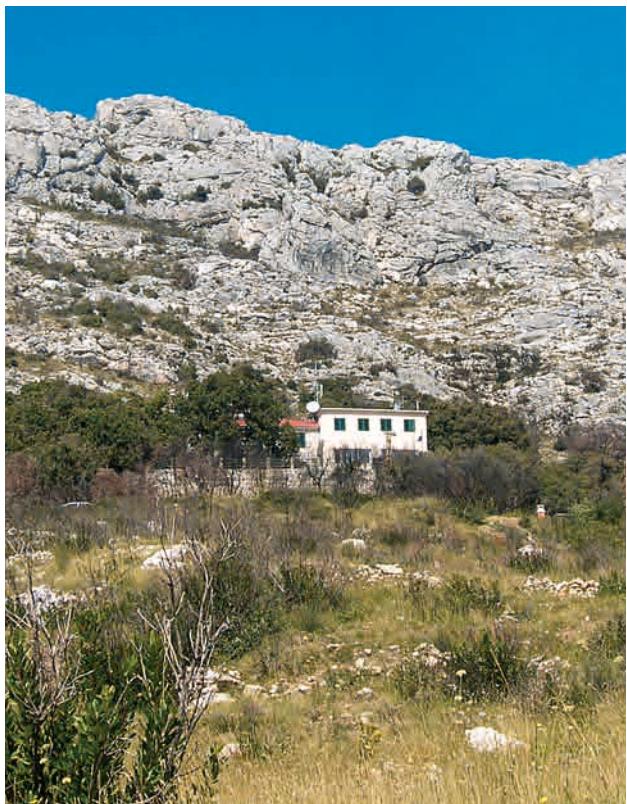
Najprije su prionuli kako bi ostvarili davnjašnju želju svih članova da se probije put od mjesnog groblja do doma »Putalj«. Za taj su pothvat svojim maram, a i zalaganjem člana Petra Pavelina, koji je vodio brigu o putu, privoljeli nekolicinu mještana da im ustupe dio zemljišta, kako bi put imao primjerenu širinu. Za uzvrat, vlasnicima je podignut ogradni zid uza zemljište. Sada nam taj put omogućava laganu šetnju do doma, a autom se dode iz mjesta za desetak minuta.

Usporedno s tim poslom pristupilo se uređenju društvenih prostorija koje nam je dodijelio Grad Kaštela u zgradbi na mjesnoj plaži Gojači. Nakon uređenja, prostorije su svečano otvorene 16. prosinca 2005. uz nazočnost brojnih uzvanika i članova te uz prigodan domjenak. Društvo je, napokon nakon osnutka 1949. godine, dobilo svoje prostorije i sada jedva čekam ponedjeljak kako bih došla na društveni sastanak.

Osim toga pristupilo se i sveobuhvatnoj rekonstrukciji doma »Putalj« na Kozjaku, koji je otvoren 1962. godine. Za taj nesvakidašnji pothvat trebalo je osigurati dostatno novca na samo njima znani način, na čemu smo im mi ostali članovi zahvalni. U tome su imali potporu Splitsko-dalmatinske županije, Grada Kaštela, Nezavisnog sindikata Dalmacijacementa, tvrtke Petrokamen i ostalih. Na cijeloj kući zamijenjeni su unutrašnji prozori, a izvana su ugrađene dalmatinske grilje zelene boje, što domu daje poseban izgled. Zamijenjena je dotrajala ograda na balkonu i terasi. Stavljena je tzv. venecijana, što ide uz grilje i kameni dio zida. Također su na balkon i terasu stavljene granitne ploče, pa sjedenje i boravak na terasi ispred doma predstavlja pravo zadovoljstvo. Zamijenjena je već dugo dotrajala kuhinja novim elementima hotelskoga tipa. Premda je još nedavno ureden sanitarni čvor između »stare« i »nove« sale te ugrađena tuš-kabina, sada je i na katu između soba ugrađena tuš kabina i ureden muški i ženski WC. U svim je so-

bama i hodniku na pod ugrađen laminat. Zamijenjena je stara elektroinstalacija. Nema više straha da će me »ubiti« struja kada idem upaliti svjetlo u sobi. Cijeli dom je iznutra i izvana obojen, zahvaljujući nekolicini članova VD »Mladost«, Kaštel Sućurac, koje je predvodio naš član Joško Bonacin. Zamijenjen je dotrajali oluk na cijelom domu, tako da više ne kapa voda na sve strane. Stara je ograda iskorištena tako da je ugrađen prostor oko kamina i sa sjeverne strane doma. U skupnom ležaju je napravljena pregrada, a također su zamijenjeni i prozori na tom dijelu doma. Ispod doma se dovršava kućica za nas veterane društva. Uz put od parkirališta do doma stavljena je rasvjeta pa je znatno olakšan pristup domu, jer više nećemo razbiti nos po mraku. U svom tom razdoblju radova nisu zapostavljene ni ostale aktivnosti, tako da se bilo na bezbroj izleta i uspona, kako skupno, tako i pojedinačno. Sada je naš dom sigurno jedan o ljepših u Lijepoj Našoj.

Darija Ivanišević

Planinarski dom »Putalj« i stijena Kozjaka

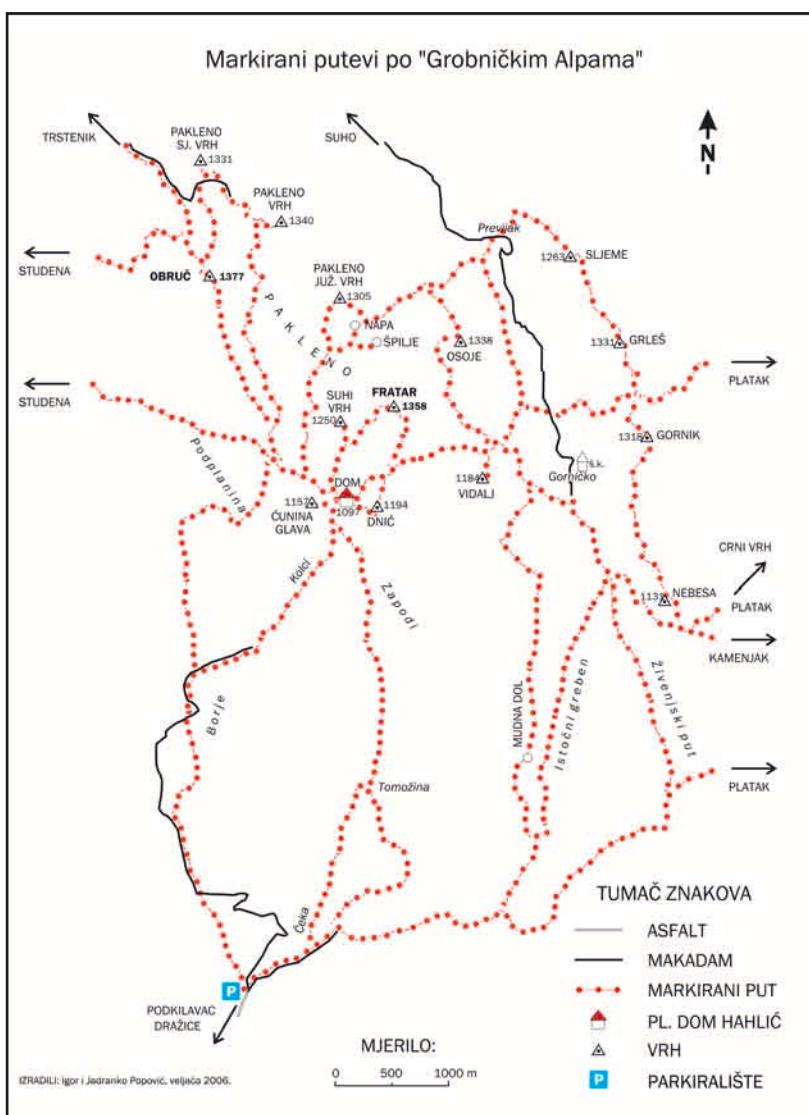
PLANINARSKI PUTOVI

OBNOVLJENI PUTOVI U GROBNIČKIM ALPAMA

Za vrijeme Domovinskog rata, ali i poslije, složena mreža putova u Grobničkim Alpama nije se obnavljala i postalo je već teško snalaziti se na tom terenu. Vrijedni markacisti PD »Obruč« iz Jelenja privatili su se posla i obnovili puteve. Neke su staze bile toliko zarasle da je za probijanje i čišćenje trebala i motorna pila. Postavljeno je na desetke putokaza, natpisnih ploča i zimskih markacija (kolaca) pa su sada staze solidno označene i sigurne.

Kroz to područje prolazi više planinarskih obilaznica (Riječka transverzala, Putovi Hahlića kroz Pakleno do Nebesa), a Fratar, Obruč i malo udaljeniji Crni vrh kontrolne su točke Hrvatske planinarske obilaznice. Skica putova i sve informacije mogu se dobiti u planinarskom domu »Hahlići«, kod domara Davora Šupaka, tel. 098/814-088, 051/230-134.

Branko Gerić

PROF. MIRKO BELAVIĆ PLANINARSKI STVARALAC IZ SENJA

Nerijetko nas čitatelji pitaju tko i po kojem kriteriju bira osobe što ih planinarskoj javnosti predstavljamo u rubrici »Tko je što u hrvatskom planinarstvu«. Valja priznati da izbor ne regulira nikakav pravilnik niti upravno tijelo, nego se temelji na individualnim poticajima i subjektivnim procjenama. Posljedica je da ponekad ostaju nezapaženi vrlo zaslužni planinarski pregaoci, osobito oni koji su nositelji planinarstva u tzv. malim sredinama, daleko od široke javnosti i državnog središta.

Očit je primjer takve nepravde prof. Mirko Belavić iz Senja, koji je već četvrt stoljeća duša planinarstva u gradu Senju. U našem časopisu, u broju od veljače, objavljena je na 77. stranici vijest da je njegovo društvo HPD »Zavižan« uredilo novu planinarsku kuću na Mrkvištu na sjevernom Velebitu, a na 80. stranici čitamo da će ta kuća i njegovo društvo 17. i 18. lipnja biti domaćini Dana hrvatskih planinara. Da nije bilo tih vijesti, možda se još dugo nitko ne bi sjetio golemoga doprinosa prof. Belavića hrvatskom planinarstvu.

Istina, od 1985. povremeno objavljujemo njegove kraće priloge o radu »Zavižana«, no čitajući ih, teško možemo naslutiti koliko je u tom radu njegova doprinos. Tek ako zavirimo u arhivu HPS-a, doznaćemo da je broj članova »Zavižana« od 1980. – kad mu je prof. Belavić postao predsjednikom – do 1989. porastao sa 137 članova na 412! Kako objasniti tolik porast? Jednostavno rečeno, došao je pravi čovjek na pravo mjesto. Naime, prof. Belavić je pošao najboljim putem: okrenuo se mladima, a to mu i nije bilo teško kao profesoru Senjske gimnazije. Organiziranjem brojnih izleta za učenike osnovne i srednje škole, naročito na Velebit i u Gorski kotar, uspio je mnoge od njih učlaniti u društvo i tako mu osigurati razvoj i budućnost.

Spomenimo ukratko njegove planinarske uspjehe od 1975. kada se učlanio u HPD »Zavižan«. Bio mu je dugogodišnji predsjednik (od 1980. do 2000., s kraćim prekidom od 1986. do 1987.), 2003. je vodio planinarsku školu, a i sada je član uprave. Osim brojnih pohoda po planinama diljem biće države, uredio je i markirao staze po sjevernom Velebitu, organizirao pošumljivanje Senjskoga bila, držao predavanja za planinare, 1978. sudjelovao u organiziranju prvog društvenog logorovanja na Štirovači, koje se

otada redovito održava do danas, sredio dokumentaciju o vlasništvu planinarske kuće u Sijasetu, sudjelovao u uređenju skloništa na Krivom Putu, potaknuo i sam odradio velik dio planinarskog posla na uređenju i markiraju dužinskog puta Siča – Plančice – Alan primorskom padinom Velebita te nam otkrio taj čarobni svijet člankom »Nova staza uzduž sjevernog Velebita« (HP 1990, br. 1-2, str. 31.).

Kao što je red, evo na kraju i kratkog životnog kurikuluma prof. Belavića.

Roden je 14. siječnja 1937. u Rapain Klancu, općina Brinje, gdje je polazio osnovnu školu. Gimnaziju je završio u Senju 1956., a diplomirao matematiku na PMF-u u Zagrebu. Godine 1961. – 1962. radio je u osnovnoj školi u Brinju, od 1962. do umirovljenja 2001. na Gimnaziji i Srednjoj školi u Senju; 1999. stekao je zvanje profesora mentora. Odlikovan je za stručni rad Poveljom općine Senj 1985., Redom Danice Hrvatske s likom Antuna Radića 1996. i Nagradom grada Senja za životno djelo 2002., a za planinarske zasluge Plaketom Društva 1980., Srebrnim znakom HPS-a 1990. i Zlatnim znakom 2000.

Da biste znali tko je prof. Mirko Belavić, ako ga ovog ljeta susretnete za Dana hrvatskih planinara na Mrkvištu, donosimo na stranici 170 njegov planinarski kredo pod naslovom »Zašto volim planinu«, kojim dokazuje da njegova struka matematika nije bila kočnica za lirske doživljaje.

prof. dr. Željko Poljak

STAZOM »PAPUČKIH JAGLACA« PO SNIJEGU

Lijep proljetni dan, ali i papučke staze prekrivene snijegom, privukle su 19. ožujka više od tisuću planinara i ljubitelja prirode na 24. tradicionalni prvi proljetni izlet slavonskih planinara, poznatiji pod imenom »Papučki jaglaci«. Sadržajno već sve poznato, ali uvjek i nešto novo, pogotovo za one koji dođu prvi put. Topao čaj i pogačice, servirane u planinarskom domu »Lapjak« u Velikoj, bili su poklon sudionicima pohoda od organizatora, HPD »Sokolovac« iz Požege, a djelatnici Javne ustanove »Park prirode Papuk«, izradili su pečat pohoda i ponudili raznovrstan promidžbeni materijal i razglednice. Za sigurnost su brinuli članovi stanice Hrvatske gorske službe spašavanja iz Požege.

Okupljene je pozdravio dr. sc. Antun Lovrić, predsjednik HPD »Sokolovac« i pozvao ih da u još većem broju dođu na obilježavanje 25. obljetnice »Papučkih jaglaca« iduće godine. Uz članove požeškog, pleterničkog i veličkog planinarskog društva, u goste su došli planinari iz Vrbovskog, Ivanca, Zagreba, Sesveta, Kutine, Siska, Nove Gradiške, Daruvara, Lipika, Pakrac-a, Feričanaca, Orahovice, Belišća, Našica, Đakova, Županje i Orašja (Bosna i Hercegovina). Najviše ih je pristiglo iz Osijeka (120) i Slavonskog Broda (115).

Na stazi »jaglaca«, koja vodi preko Lapjaka (667 m), u koloni se našao i trogodišnji Fran Pojer s

ocem Tomislavom, iz Požege. Bili su i prošle godine. Prednjaciili su oni s mnogo više dolazaka, poput Dražena Mlinarića, također iz Požege, Zdenke Šoš iz Slavonskoga Broda, Ivana Novaka iz Našica, planinarskog veterana Josipa Muhe iz Osijeka... Za sve vrijeme boravka u planini, umorne, ali zadovoljne sudionike izleta pratili su vodiči Josip Gariločić, Sadik Spahić, Stjepan Galić i Drago Mikel. Po povratku u planinarski dom dočekao ih je planinarski grah, osvježavajuća pića i raspjevani glazbeni sastav »Ritambend« iz Požege.

Ivan Jakovina

ZIMSKI TEČAJ ZA VODIČE HPS NA PLATKU

Komisija za vodiče HPS-a održala je od 18. do 25. veljače na području Platka i Snježnika zimski tečaj za vodiče. Tečaj su uspješno završili pripravnici iz stanica Varaždin (7), Split (4), Karlovac, Rijeka, Zadar i Šibenik (po 2) te Pula i Slavonija (po 1). Tečaj je održan prema programu za školovanje vodiča u zimskim uvjetima koji je usvojen na prošlogodišnjem Zboru vodiča. Predavači i instruktori bili su Darko Luš, Dražen Lovreček i Matko Škalamera.

Tijekom vikenda 25. – 26. veljače održani su i ispit za vodiče HPS-a, kojima se odazvalo 14 kandidata. Ispitivači su bili Darko Luš, Dražen Lovreček, Vlado Paušić i Danijel Frleta.

Darko Luš

»Papučki jaglaci« ove su godine održani po 24. put. Nedostajali su samo – jaglaci

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori
Monokulari
ZOOM dalekozori
Panoramski dalekozori
Kompas
Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

SKUPŠTINA HPD »MALAČKA – DONJA KAŠTELA«

U petak 24. ožujka 2006. održana je izborna Skupština HPD »Malačka – Donja Kaštel«, Kaštel Stari. Tom su prigodom podešena izvješća u proteklom razdoblju i izabrana nova tijela društva. Skupštini je nazočilo 70-ak članova. Za predsjednika je izabran Petar Penga, dopredsjednica je Katica Majković, a tajnik Filip Balić. Uz njih, za članove Izvršnog odbora izabrani su Petar Ljubić, Ilija Katić, Mira Šegvić, Ivica Gruica, Željko Bogić i Miro Radić. Skupština je usvojila izmjene i dopune Statuta te prihvatiло prijedlog da bude domaćin Dana hrvatskih planinara u 2007. godine, koja je ujedno i deseta godina postojanja. U planu rada su uređenje novih prostorija u Kaštel Novome te organiziranje opće planinarske škole u mjesecu rujnu ove godine. U suradnji s ostalim kaštelanskim društvima markirat će se uredivati planinarske staze po Kozjaku.

Filip Balić

PLANINARSKO-LIKOVNA MANIFESTACIJA HPD »TRIS KLUB«

HPD »TRIS klub« iz Lovrana i likovna umjetnica Ania Škrobonja, uz suradnju Javne ustanove Park prirode Učka, 10. lipnja priređuju likovnu priredbu »Ex

PLANINARSKA ŠKOLA U OMIŠU

Jednog su mi dana došli prijatelji Zvone i Pjero s idejom da naše društvo, PD »Imber-Mosor« iz Omiša, kojemu sam predsjednik, po prvi put organizira opću planinarsku školu. Ne samo da nisam bio oduševljen, već mi se njihova zamisao uopće nije svidjela. Rekli su mi da će sve napraviti sami, što sam prihvatio, jer ionako nisam završio školu takve vrste, i obećao da će, ako treba, biti polaznik te škole. Tako je i bilo – odmah su me prijavili da bih dao primjer drugima. Red je da predsjednik društva završi opću planinarsku školu. Na veliko iznenadenje svih nas, prijavilo se još petnaest osoba.

Škola je počela 29. rujna 2005., a sastojala se od predavanja četvrtkom i odlazaka na planinu nedjeljom. Održano je ukupno deset predavanja i isto toliko izleta. Ciljevi izleta bile su Poljička planina, Omiška Dinara, Mosor, Biokovo i Kozjak, a dvodnevna završna vježba održala se u području Dabarških kukova na Velebitu. Školu je završilo petnaestoro polaznika, koji su 15. prosinca položili završni ispit. Diplome su uručene dva dana poslije, na kominu.

Sigurno se pitate kakvi su dojmovi ljudi koji su završili školu? Oni su jednostavno oduševljeni. A ja? Evo baš idem na Izvršni odbor predložiti uvodenje novog uvjeta za članstvo u našem društvu. Pogadate: završena opća planinarska škola.

Miomir Fistanić

Omiški »školarci« ispred planinarskog doma na Ravnom dabru

tempore pod Učkom». Ujedno će se toga dana održati planinarski pohod »Pet vrhova Lovranšćine«. Na pohod se kreće u 10 sati iz Lovranske Drage, a na završetku puta u Križevici planiran je besplatan planinarski ručak za sve sudionike.

Sve zainteresirane planinare pozivamo na pohod, a likovne umjetnike, članove planinarskih udruženja, pozivamo da svoje likovne rade, blisko vezane uz planine, planinsku prirodu i pejzaže, planinarstvo i život u planini, pošalju na izložbu koju društvo organizira od 11. do 18. lipnja u lovranskoj galeriji »Laurus«. Zainteresirani se mogu prijaviti za izložbu i poslati svoje rade do 31. svibnja na adresu HPD »TRIS klub«, p.p. 1, 51415 Lovran. Informacije na telefon 091/76-36-590.

Silvano Raffaelli

NOVI MOST PREKO SLAPNICE KOD SLAPA BRISALO U ŽUMBERKU

Prošle godine nabujala Slapnica je odnijela most preko Slapnice kod slapa Brisalo što je obilaznicima Jaskanskog planinarskog puta veoma otežavalo prelazak Slapnice. Početkom travnja ove godine gda. Nada Mauzer, rođ. Dragan, iz Draganova mline na Kalovki kod ušća u Slapnicu, javila je dobru vijest da je njezin suprug Matija Mauzer izradio novi most preko Slapnice kod slapa Brisalo. Osam metara dugi deblo cera ručnom pilom je uzduž prepilio te postavio dvostruko brvno s rukohvatom preko Slapnice pa sada opet obilaznici Jaskanskog planinarskog puta kod slapa Brisalo mogu prelaziti Slapnicu. Hvala g. Matiji Mauzera!

Josip Šintić

KALENDAR AKCIJA

13. - 14. 5.	5. pohod Degeniji Srednji Velebit, Baške Oštarije - Soline	PD "Degenija", Zagreb Zorislav Ballon, 01/34-52-023
20. 5.	24. kup Maksimira natjecanje u orijentacijskom trčanju, Jakovlje	POK "Maksimir", Zagreb Josip Čajko i Leon Jurčić, 01/45-80-533, ravion@pcm.hr
21. 5.	17. pohod "Pješačenjem do zdravlja" šum. kuća "Stalak"	PD "Strilež", Crikvenica Stanko Jurdana, 051/781-862, 091/79-74-970 Josip Pravdica, 051/785-358, josip.pravdica@ri.t-com.hr
21. 5.	Japetićev pohod Samobor - Šoćeva kuća	HPD "Japetić", Samobor Darko Dömöörffy, 098/302-700, hpd-japetic@zg.t-com.hr
21. 5.	Dan HPD "Belecgrad" veseli susreti podno Belecgrada	HPD "Belecgrad", Belec Stjepan Hanžek, 049/460-070, 091/79-41-399 Verica Havić, 049/460-135, 098/16-09-056
28. 5.	9. tradicionalni pohod kanjonom Kupe Brod Moravice	PD "Vršak", Brod Moravice Damir Naglić, 051/817-202 Emil Tušek, 051/817-141
10. 6.	Proljetni pohod na Žumberak Žumberak: Sošice - Sekulići, pl. dom "Boris Farkaš"	PK "Trešnjevka-Monter", Zagreb Josipa Kljaić, 01/33-13-030, 091/48-12-143 Ljerka Farkaš, 01/65-22-984, 098/19-43-001
10. - 11. 6.	Ex tempore - pod Učkom planinarski pohod i slikarski susret	HPD "TRIS klub", Lovran
11. 6.	5. pohod po Goranskom planinarskom putu Delnice - Veliki Drgomalj - Praprotni	HPD "Zagreb-Matica", Zagreb Jasna Kosović, 098/94-61-906, jasna.kosovic1@zg.t-com.hr
11. 6.	Antunovski piknik Krndija, Paulinovac	HPD "Krndija", Našice Drago Trošelj, 031/614-994

DAN HRVATSKIH PLANINARA

**17. - 18. lipnja 2006.
Velebit, Mrkvište**

Subota 17. lipnja

Svečano otvaranje u 12:00
Kulturno umjetnički program
Zajednički ručak
Izlet na Tadijevac i Javornik
logorska vatra, mandolinски sastav

Nedjelja 18. lipnja

Izlet na Šatorinu i Kozjak

INFORMACIJE:

Hrvatski planinarski savez
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@inet.hr

HPD »Zavižan« Senj

098/9708873
098/1739639 (Ana Lopac)
053/881069 (Željko Matijević)

Vrhunac
outdoor oprema

Pro Montana

Vlaška 78, 10000 Zagreb, tel: +385 1 4572 323, e-mail: vrhunac@vrhunac.hr, www.vrhunac.hr

OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI:

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

*Vrhunska oprema
za vrhunske rezultate!*

Članovima HPS-a na gotovinsko plaćanje odobravamo popust **-10%**
a na jednokratno plaćanje karticama **-5%**